

IV. Sądownictwo

A. Przegląd Orzecznictwa

Orzecznictwo karne Sądu Najwyższego (b. zabór rosyjski)

Kodeks karny

Art. 129. Jak wynika z motywów ustawodawczych Komisji Redakcyjnej do kodeksu z r. 1903, oraz z praktyki b. rosyjskiego Senatu, pojęcie „podburzanie”, przewidziane w art. 129 K. K., a zapożyczone z niemieckiego prawa (Aufforderung: § 110 i 111 K. K. niem.), wymaga stwierdzenia następujących warunków: podburzanie powinno mieć charakter publiczny, musi dotyczyć nieokreślonej ilości osób, względnie polegać na rozpowszechnieniu pisma, utworu, wizerunku i t. p. i musi mieć treścią swoją pobudzanie (propagandowe) do działania, skierowanego do obalenia istniejącego ustroju społecznego, t. zn. do wykonania, zapomocą gwałtu, czynów, przewidzianych przez kodeks karny a zmierzających do rzeczowej zmiany ustroju społecznego; ponadto, i przede wszystkim, musi być ustalona wina umyślna, t. j. powinno być ustalone, że sprawca działał nie tylko ze świadomością, lecz również pod wpływem złej woli, która może bądź bezpośrednio dążyć do osiągnięcia bezprawnego skutku, bądź też godzić się z możliwością nastąpienia tego skutku (cz. 1 art. 48 K. K.). Natomiast obojętnym jest dla zastosowania art. 229 K. K., jaka liczba osób zaznajomiła się z treścią propagandowego utworu, czy miało miejsce nawoływanie do ściśle określonych czynów, czy czyny te pod wpływem podburzania zostały dokonane i w jakim zakresie, w konkretnym wypadku, zrealizowała się ta atmosfera podniecenia i nastroju rewolucyjnego, do którego zmierzał oskarżony. Jak to ustaliła doktryna niemiecka, która pojęcie podburzania najszerzej opracowała, podburzający powinien zmierzać ku wytworzeniu woli występnej, ale nie jest wyma-

gane dla jego odpowiedzialności, aby wola ta ujawniła się w czynie.

Z przytoczonych powyżej zasadniczych cech podburzania wyraźnie wypływa różnica, zachodząca pomiędzy podburzaniem z art. 129 K. K., będącem samodzielnym przestępstwem, a pokrewnem mu pojęciem podżegania, które, jako jeden z rodzajów uczestnictwa, wymienia art. 51 K. K. Mianowicie, podburzanie może być skierowane nawet do osób nieznanymi sprawcy lub wogóle nieokreślonych (np. przy mowach publicznych, wydawaniu czasopism) i może wyrażać się nietylko w nawoływaniu do spełnienia konkretnego czynu przestępnego, lecz również i w zachęcaniu wogóle do działań zdradzieckich lub wywrotowych bez dokładnego określenia ich charakteru, przyczem pociąga ono za sobą karę bez względu za wynikłe skutki; tymczasem podżeganie zawsze zwraca się ku określonej osobie, którą podżegacz zamierza nakłonić do konkretnego, ściśle wskazanego czynu, i bywa karalne tylko o tyle, o ile planowanego przez podżegacze przestępstwa istotnie dokonano lub przynajmniej usiłowano dokonać. Wreszcie jest rzeczą zupełnie obojętną, czy poglądy i doktryny, objęte piśmem lub przemową podburzającą, stanowią wyraz osobistego przekonania oskarżonego, albowiem ustawa przewiduje karę nie za myśl i nie za przekonanie, lecz wyłącznie za czyn występny, zrealizowany w zbrodniczej agitacji. Tkwi w takim ujęciu granic art. 129 K. K. nietylko gwarancja przeciwko jakimkolwiek ścieśnianiu swobody prasy lub swobody ujawnienia swej myśli i przekonań, ale również bezwzględne odseparowanie się od znanych w historii prawa karnego wypadków pociągania do odpowiedzialności za polityczną intencję, której oskarżyciel dopatrzył się w zwykłych opozycyjnych względem rządu artykułach.

W państwie demokratycznym, jakim jest Rzeczpospolita Polska, prasa i słowo są zasadniczo wolne, z czego wynika, że wypowiedanie abstrakcyjnej opinii co do potrzeby uciekania się w pewnych warunkach życia państwowego do **działań** przewrotnych, jako wyraz czystej propagandy ideowej, mogącej nasunąć jedynie myśli rewolucyjne, nie jest objęte dyspozycjami poszczególnych punktów art. 129 K. K., albowiem przepis ten przewiduje podburzanie, bądź bezpośrednio, bądź pośrednio, do działań przewrotnych, jako wyraz propagandy rzeczowej mogącej wywołać podniecenie rewolucyjne, a tem samem, choćby pośrednio, skłonić masy ludowe do konkretnego czynu przewrotowego. — Bezwzględną granicą karalnej

agitacji jest zmierzanie ku wywołaniu czynu karalnego, mającego cechy gwałtu. Cała olbrzymia dziedzina informacji, krytyki, choćby najostrzejszej, rozważań naukowych budowy socjalnego ideału i t. p. leży poza tą granicą. (O. Kompletu całej Izby II z d. 13. XII. 1928 II K. 1555/28).

Art. 154. Jak to wynika z treści cz. I. art. 154 K. K., pod przepis *ten* podpada działanie przestępne, polegające na okazaniu nieposzanowania władzy przez zachowanie się nieprzyzwoite w samym urzędzie, a więc w lokalu, gdzie się urząd mieści, oraz podczas zajęć służbowych, nieprzyzwoitem zaś będzie zachowanie się nietylko nieodpowiednie ze względu na miejsce, ale nadto zawierające w sobie wyraźne lekceważenie powagi urzędu, jakkolwiek bezpośredniej obrazy ani osób urzędujących, ani samej instytucji może w tem zachowaniu się nie być. W sprawie niniejszej sądy obu instancyj merytorycznych ustaliły, iż donośne i ostentacyjne rzucenie przez oskarżonego pod adresem adwokata wyrazu „prowokator” było z jego strony wymierzeniem sobie satysfakcji za krytykę jego osoby, na jaką pozwolił sobie adwokat w swem przemówieniu, w charakterze rzecznika strony przeciwnej, w sprawie, w której oskarżony występował jako oskarżyciel prywatny, a która właśnie w momencie zajścia była przedmiotem rozpoznawania Sądu Okręgowego. Sam fakt wymierzenia sobie przez oskarżonego satysfakcji na sali sądowej, bez względu na formę, w jakiej nastąpił, oraz bez względu na to, jakiego wyrazu w tym celu użyto, uznany być musi, jako zachowanie się wyraźnie nieprzyzwoite w rozumieniu ustawy, gdyż zawiera oczywiste ze strony sprawcy lekceważenie powagi urzędu, a w danym wypadku powagi sądu, w którego siedzibie zaszedł, i to tem bardziej, że musiał wywołać gorszące i poniżające godność sądu zajście w postaci zamieszania, co w rzeczywistości, jak to oskarżony mógł i powinien był przewidzieć, nastąpiło. Oskarżony dopuścił się zarzuczonego mu czynu nie podczas przerwy w posiedzeniu sądu, lecz w chwili, kiedy komplet sędzący udał się na naradę w sprawie, która wówczas ulegała jego rozpoznaniu, a więc w czasie posiedzenia, które formalnie trwa od chwili jego otwarcia (art. 636 U. P. K.) aż do chwili ogłoszenia treści wyroku (art. 789 U. P. K.) z przerwami, każdorazowo ogłaszanymi przez przewodniczącego (art. 633 i 781 U. P. K.). Sala rozpraw sądowych, po opuszczeniu jej przez sąd, udający się, zgodnie z przepisami postępowania sądowego, do osobnego pokoju celem rozważania pytań o winie i karze (art. 765 U. P. K.) lub poszczególnych kwestyj incydentalnych w rozpoznawanej

sprawie, pozostaje, oczywiście, w dalszym ciągu miejscem zajęć służbowych, związanych z posiedzeniem sądu (zajęcia sekretarza, komornika, obecność wezwanych przez sąd stron i świadków), a tem samem nosi bezsprzecznie charakter instytucji państwowej, w której odbywają się zajęcia służbowe. Skoro przeto sądy obu instytucyj merytorycznie ustaliły, iż oskarżony w sali rozpraw sądowych w czasie udania się kompletu sądzącego na naradę, a nie podczas przerwy lub po zamknięciu posiedzenia sądowego, a więc w czasie, kiedy przy stole sędziowskim pozostawał urzędujący sekretarz, na sali zaś pełnił swoje obowiązki służbowe woźny sądowy oraz wezwani dla utrzymania porządku funkcjonariusze policji i znajdowały się osoby, wezwane przez sąd w charakterze stron i świadków, — użył pod adresem obecnego na sali adwokata obelżywego epitetu „prowokator”, czem wywołał zamieszanie, to w tak ustalonym czynie słusznie dopatrzyły się postępkowi wyraźnie nieprzyzwoitego, dokonanego w instytucji urzędowej, w czasie zajęć służbowych w tej instytucji, i prawidłowo zakwalifikowały czyn ten z cz. I. art. 154 K. K. (O. z d. 19. XI. 1928 II K. 2164/28).

Art. 537 i 540. Art. 537 K. K. dotyczy tylko art. 531 K. K., względnie opartych na tym ostatnim art. 532—535 K. K. Wobec zasadniczej treści art. 531 K. K., nic nie mówiącej o prawdziwości lub nieprawdziwości rozgłaszanej wieści, na mocy tego przepisu sprawca rozgłoszenia ulegałby karze nawet za rozgłaszanie wiadomości prawdziwej, gdyby art. 537 K. K. nie było. Z samej kolejności, w jakiej art. 537 K. K. jest w kodeksie umieszczony, t. j. po art. 531—535, a przed art. 540, już wynika, że art. 537 do art. 540 K. K. nie ma zastosowania. Ponadto zastosowanie art. 537 K. K. do art. 540 K. K. byłoby wogóle zupełnie zbędne, gdyż zasadniczym warunkiem odpowiedzialności z art. 540 K. K. jest ustalenie, iż rozgłaszana okoliczność była dla sprawcy świadomie fałszywa, o czem art. 531 K. K. nie wspomina, skoro zatem niema odpowiedzialności z art. 540 K. K., gdy rozgłaszana okoliczność jest prawdziwa, to jasnym jest, że sąd, niezależnie od treści art. 537 K. K., już z mocy samej treści art. 540 K. K. nie ma podstawy prawnej do nieprzyjęcia zaofiarowanego przez oskarżonego dowodu prawdy, który z natury swej ma istotne, zasadnicze znaczenie dla kwestji winy, gdyż zgodność rozgłaszanej okoliczności z prawdą wyłącza czynnik świadomej fałszywości. Z tych względów zarzut skargi kasacyjnej obrazuje art. 540 i 537 K. K. przez do-

puszczenie dowodu prawdy nie jest zasadny. (O. z d. 6. XI. 1928 II K. 1489/28).

Art. 607. Czyn występny, przewidziany w ust. 2, art. 607 K. K., polega na zaborze, ukryciu, uszkodzeniu, zbyciu lub zastawieniu własnej ruchomości, znajdującej się pod sekwestrem, zabezpieczającym prawa wierzyciela lub innej osoby, a więc istotę tego przestępstwa, jak to już zresztą wyjaśnił Sąd Najwyższy (zb. orzeczenie Izby II 46/20), stanowi nie przeciwdziałanie zakazowi, ograniczającemu rozporządzenie mieniem, lecz dokonanie we własnym majątku czynności, szkodliwych dla osoby, mającej względem tego majątku pewne prawa. Przeto sankcja karna tego przepisu rozciąga się przede wszystkim na tych dłużników, którzy, będąc właścicielami zasekwestrowanego majątku, dopuścili się zaboru, ukrycia i t. p. tego majątku lub jego części, a następnie i na inne osoby, które dokonały powyższych czynów wskutek polecenia właścicieli takiego majątku lub świadomie współdziałały z nimi, przyczem odpowiedzialność wszystkich tych osób nie jest uzależniona od znajdowania się zajętego mienia pod ich dozorem, gdyż omawiany przepis żadnej wzmianki w tym przedmiocie nie zawiera. Tym sposobem dozorca zasekwestrowanego majątku, który nie stanowi jego własności, ponosi odpowiedzialność z ust. 2, art. 607 K. K. tylko w tym wypadku, gdy zostało dowiedzione, że dokonał zaboru, ukrycia i t. p. tego majątku na zlecenie samego właściciela lub był przy tem jego współnikiem. Poza tem dozorca może dopuścić się samodzielnie, bez wiedzy właściciela, roztrwonienia lub przywłaszczenia powierzonego jego pieczy mienia lub może poprostu z tych czy innych powodów nie dostarczyć go na licytację, za co w pierwszym wypadku ulega on, w myśl art. 1017 u. p. c, karze z art. 574 K. K. (który odpowiada wymienionym w powyższym przepisie art. 1681 i 1682 ros. kod. kar gł. i art. 177 ros. ust. o karach), w drugim zaś — stanowi niewykonanie prawnego zarządzenia urzędnika, które, wedle wyjaśnienia Sądu Najwyższego (zb. orz. Izby II 260/25), podpada pod art. 139 K. K. (O. z d. 27. XI. 1928 II K. 2258/28).

Art. 613. Art. 613 K. K. przewiduje wypełnienie blankietu z cudzym podpisem przez wpisanie tekstu: a) na szkodę dla mienia i interesów majątkowych podpisanego i przytem b) świadomie nieodpowiednio do rzeczywistej woli podpisanego, a więc dla zastosowania tego przepisu należy w poszczególnym wypadku ustalić, iż blankiet został wypełniony tekstem treści niezgodnej z tą, na której ewentualne wpisanie wyraził swą zgodę podpisujący. Okoliczność, czy wpisane przez wy-

pełniającego blankiet warunki danego zobowiązania będą stanowiły same przez się przestępstwo, jak n. p., wymówienie lichwiarskich korzyści, jest dla istoty występku z art. 613 K. K. bez znaczenia, skoro pokrzywdzony, podpisując blankiet, godził się na ewentualne wpisanie tekstu takiej mianowicie treści i skoro zatem treść tekstu była wpisana odpowiednio do rzeczywistej jego woli. Sporządzenie takiego dokumentu może stanowić samoistne przestępstwo, lecz nie będzie podpadało pod moc art. 613, chociażby było dokonane na szkodę dla mienia i interesów podpisanego.

Wyrok zaskarżony nie zawiera konkretnych ustaleń, iżby oskarżony wpisał na blankietach wekslowych, podpisanych przez pokrzywdzonych, na szkodę dla ich mienia lub interesów majątkowych nie tę walutę, na której wpisanie godzili się pokrzywdzeni, i nie w tej sumie, na której ewentualne oznaczenie wyrazili oni swą wolę, podpisując blankiety wekslowe, a więc, nie zawierając zestawienia sumy, na której ewentualne wpisanie do blankietu oskarżeni wyrazili swą zgodę przez podpisanie blankietów wekslowych, z sumą, na tych blankietach później przez oskarżonego wpisaną, wyrok tem samem nie zawiera wskazań na niezbędne czynniki występku z art. 613 K. K., natomiast stwierdza, iż oskarżony wypełnił blankiety wekslowe sumą znacznie większą od rzeczywiście wypożyczonej pokrzywdzonym sumy 10.000 zł i zwrócił się do sądu z prośbą o zasądzenie jej od pokrzywdzonych, t. j. zestawia kwotę, wpisaną przez oskarżonego do blankietów wekslowych, nie z kwotą, na której wpisanie pokrzywdzeni się godzili, lecz z sumą, przez oskarżonego pokrzywdzonym rzeczywiście wypożyczoną, która to okoliczność mogłaby służyć jeno za powód do rozważania czynu oskarżonego pod kątem widzenia art. 1 i 6 Rozp. Prez. Rzplitej o lichwie pieniężnej z d. 29 czerwca 1924 (poz. 574), lecz jest bez znaczenia dla istoty występku z art. 613 K. K. (O. z d. 17. XII. 1928. II K. 898/28).

Ustawa karna skarbowa.

Art. 46 i 64. Art. 64 u. k. s. ściga pozbycie, nabycie i posiadanie tytoniu zagranicznego pochodzenia bez zachowania przepisów art. 5, lit. b) i f) ustawy o monopolu tytoniowym, nie dotyczy więc osób, które przenoszą tytoń zagraniczny, nie będąc ani nabywcami, ani zbywcami, ani posiadaczami jego. Osoby, winne transportowania przedmiotu, pochodzącego z przestępstwa, przewidzianego w ustawie karnej skarbowej, za czyn

ten mogą odpowiadać jedynie w ramach art. 7 U. K. S., t. j. z warunkiem świadomości co do pochodzenia, przyczem karę wymierza się według przepisu, stosującego się do uczestnictwa przestępstwa. Ustaliwszy, iż oskarżony przynosił pakunek, zawierający 73,5 kg miału tytoniowego zagranicznego pochodzenia w oryginalnym niemieckim opakowaniu i nie wykazał wcale nabycia tego tytoniu i sprowadzenia go do państwa za odnośnem zezwoleniem i po opłacie celnej i monopolowej należności, sąd powinien był tak ustalony czyn oskarżonego zakwalifikować z art. 7 i 46 u. k. s., nie zaś z art. 6, 46 i 64 teje ustawy. (O. z d. 22. XI. 1928. II K. 2028/28).

Art. 225 i 226. Skarga kasacyjna Urzędu Skarbowego żąda uchylenia wyroku z powodu obraży art. 225 U. K. S. przez uznanie obecności ha rozprawie głównej pełnomocnika władzy skarbowej za zbędną, pomimo, że na zasadzie wymienionego przepisu delegowany przez władzę skarbową pełnomocnik w ciągu całego postępowania karnego korzysta ze wszelkich uprawnień prokuratora, z ust. 2-go zaś tego artykułu wynika, że zachodzi obowiązek wysłuchania pełnomocnika władzy skarbowej w tych wypadkach, w których sąd rozstrzyga po wysłuchaniu wniosków prokuratora. — Zarzut powyższy jest zasadny, albowiem art. 225 U. K. S. bezwzględnie zastrzega władzy skarbowej korzystanie w ciągu całego postępowania karnego ze wszelkich uprawnień prokuratora, dotyczących, między innymi, wniosków w przedmiocie zbierania i uzupełniania materiału dowodowego, oraz w przedmiocie wszelkich wogóle decyzji sądowych, przyczem z art. 222 U. K. S. wynika, że art. 225 ma zastosowanie również do spraw, przekazanych do postępowania sądowego w myśl art. 188 U. K. S. Art. 226 U. K. S. nie robi żadnego wyłomu w zasadzie, wyłączonej w art. 225 U. K. S., gdyż określa tylko wypadki, w których władza skarbowa ma nie tylko prawo, lecz i obowiązek udziału w myśl art. 225 U. K. S. (O. z d. 29. XI. 1928. II K. 2297/28).

Ustawa z d. 15. lipca 1925 o państwowym podatku przemysłowym (poz. 550).

Art. 9. Kwestię obowiązku notariuszów w b. zaborze rosyjskim opłacania podatku od obrotu, a, co za tem idzie, i wykonywania wszelkich związanych z tą opłatą przepisów formalnych, rozstrzygnął już Najwyższy Trybunał Administracyjny w orzeczeniu z d. 13. lutego 1925 L. Rej. 1818/23 w sensie pozytywnym, wyjaśniając, że z punktu widzenia ustawy o państw. pod. przemysł. notariat jest samodzielnem wolnem

zajęciem zawodowym, podlegającym podatkowi bez względu na to, czy specjalne dzielnicowe postanowienia (w b. zaborze rosyjskim) nadają mu mniej lub więcej charakter urzędu państwowego. Rzeczoną opinię Najwyższego Trybunału Administracyjnego Sąd Najwyższy podziela, gdyż notariusze na ziemiach polskich b. zaboru rosyjskiego, lubo są urzędnikami państwowymi, ale urzędnikami swoistymi (orz. Zgr. ogóln. S. N. 35/24), nie pobierającymi uposażenia służbowego ze Skarbu Państwa, natomiast czerpiącymi środki do życia z zarobków, płynących z ich pracy zawodowej. Obowiązująca ustawa o państwie pod. przem. różni się od swego prototypu — ustawy rosyjskiej — między innymi, tem, że do płacenia podatku przemysłowego pociągnięto zajęcia zawodowe, wymienione w art. 9, przedtem wolne od tego podatku, który to przepis jest szczególny, wymagający ścisłej wykładni. Skoro zatem ustawa wymienia zajęcia notariusza, jako podlegające podatkowi przemysłowemu bez żadnych ograniczeń co do terytorjum, na którym notariusz urzęduje, niema podstaw prawnych do wyłączenia notariuszów b. zaboru rosyjskiego od obowiązku opłacania podatku od ich zarobku w formie podatku od obrotu. (O. z d. 6. XI. 1928. II K. 1327/28).

Statut podatku od publicznych zabaw, rozrywek i widowisk z d. 23. maja 1925 (Dz. Zarz. m. st. Warszawy, Nr. 71/1925).

§ 7 i 13. W myśl § 7 statutu podatku od publicznych zabaw, rozrywek i widowisk, uchwalonego przez Radę Miejską m. st. Warszawy dnia 23. maja 1925 i zatwierdzonego przez Ministerstwo Spraw Wewnętrznych dnia 9. czerwca 1925, osoby, prowadzące przedsiębiorstwa z wyszynkiem trunków, obowiązane są, przy poborze należności od swoich klientów po godz. 12-iej w nocy, wystawiać rachunki na formularzach, dostarczonych w tym celu bezpłatnie przez Magistrat. Według § 12 przepisów wykonawczych do wymienionego statutu, rachunek, wystawiony dla konsumenta, powinien być wypisany przez kalkę w celu jednoczesnego sporządzenia kopii, która pozostaje w bloku z rachunkami. Według § 13 wymienionego statutu, winni niestosowania się do jego postanowień lub do wydanych do niego przepisów wykonawczych ulegają, na zasadzie art. 67 ust. z d. 11. sierpnia 1923 (Dz. Ust. Nr. 94, poz. 747), karze do 345,9 zł.

Zbadani w Sądzie Pokoju świadkowie ustalili, iż po godz. 12 w nocy, dnia 1. stycznia 1928, restauracja hotelu, której oskarżony jest dyrektorem, wystawiała rachunki klientom na

blankietach nie magistrackich, lecz firmowych, uchylając się w ten sposób od uiszczenia podatku konsumcyjnego, przewidzianego w ust. 3 § 1, oraz w ust. 8 i 9 § 3 wyżej wymienionego statutu. Sąd Pokoju, rozpoznawszy sprawę, skazał, właśnie za to nieprawidłowe wystawienie rachunków, oskarżonego na 300 zł grzywny, Sąd Okręgowy zaś, uchylwszy wyrok Sądu Pokoju, wcale tej winy oskarżonego nie rozpoznał, pominąwszy cały materiał dowodowy oraz wywody I instancji w tym przedmiocie, natomiast zajął się jedynie kwestią braku danych co do ilości ukróconego w ten sposób podatku komunalnego, mylnie interpretując protokół kontroli miejskiej, jako dotyczący tylko szkody pieniężnej, którą poniósł Magistrat m. st. Warszawy.

Ponieważ § 13 statutu z d. 23. maja 1925 przewiduje karę grzywny wogóle za niezastosowanie się do jego przepisów, a więc i do dotyczących formy rachunków, wystawianych po godz. 12 w nocy w restauracjach, przeto sąd, nie rozważwszy tej strony winy oskarżonego i pominąwszy odnośny materiał przewodu sądowego, obraził art. 119 i 130 U. P. K. w związku z § 7 i 13 statutu z d. 23. maja 1925 oraz art. 67 ust. z d. 11 sierpnia 1923 (poz. 747). O. z d. 22. 1. 1929. II K. 2746/28).

Ustawa postępowania karnego.

Art. 907. Zarzut nieprawidłowego przywrócenia terminu na złożenie apelacji podniesiony jest dopiero w skardze kasacyjnej, a przeto, W myśl art. 907 U. P. K., nie ulega rozpoznaniu Sądu Najwyższego. (O. z d. 8. XI. 1928. II K. 1327/28).

Piotr Leśniowski
Sędzia Sądu Najwyższego.

Orzecznictwo karne Sądu Najwyższego (b. zabór austriacki)

§ 2 lit. g) u. k.

541. Według § 2 lit. g) u. k. warunki obrony koniecznej, wykluczającej poczytanie złego zamiaru, mogą zachodzić przy działaniu nietylko w obronie własnej, ale także w obronie innej osoby.

Jednakże w obu wypadkach obrona musi być sprawiedliwa, konieczna, zachowująca równomierność między złem grożącym a wyrządzonym. Przekroczenie tych granic może być usprawiedliwione tylko strachem lub przerażeniem. (19. września 1928 Kr. 97/28).

§ 50 u. k. i ustawa amnestyjna.

542. Obostrzenie w myśl § 3 ust. z 15. listopada 1867 (Nr. 131 austr. dz. p. p.) kary ciężkiego więzienia, na którą zamieniono karę śmierci z mocy ustawy amnestyjnej, nie obraża przepisu § 50 u. k.: (23. listopada 1928 Kr. 400/28).

§ 93 i 125 u. k.

543. Zbrodnia zgwałcenia z § 125 u. k. jest przestępstwem złożonym, składającym się z gwałtu przeciw wolności osobistej i z nadużycia płciowego; nie można zatem obok zbrodni zgwałcenia poczytać sprawcy jeszcze także zbrodni ograniczenia wolności osobistej z § 93 u. k., jeżeli to ograniczenie zmierzało tylko do dokonania zbrodni z § 125 u. k. (3. października 1928 Kr. 264/28).

§ 136 u. k. i § 318 i 320 p. k.

544. Karze śmierci za morderstwo podlegają według § 136 u. k.: 1) bezpośredni morderca, 2) ten, kto go do spełnienia mordu najał, 3) ten, kto do wykonania morderstwa albo sam bezpośrednio rąk przyłożył albo czynnym sposobem bezpośrednio przytem współdziałał.

Jeżeli zatem strzał, który śmierć spowodował, padł z ręki jednego tylko z dwóch, o współsprawstwo morderstwa oskarżonych, to należy zadać przysięgłym pytania, umożliwiające im wypowiedzenie się, którego z oskarżonych uważają za bezpośredniego mordercę, a którego tylko za współdziałającego oraz czy to współdziałanie nastąpiło w sposób czynny, określany w § 136 u. k., czy też w inny, dalszy sposób (§ 137 u. k.). (19. października 1928 Kr. 278/28).

§ 140 i 152 u. k.

545. Przy zabójstwie i uszkodzeniu ciała zły zamiar polega na chęci obrażenia na ciełe, znieważenia cielesnego.

Złego zamiaru nie wyklucza okoliczność, że sprawca uderzał naoślep w grupę ludzi, jeżeli działanie zmierzało do zadania ciosu komukolwiek z tej grupy. (19. września 1928 Kr. 97/28).

§ 171 u. k. i ustawa o prawie łowieckim.

546. Upolowanie zwierzyny na cudzym terenie polowania bez zezwolenia właściciela podlega orzecznictwu sądowemu jako przekroczenie lub zbrodnia kradzieży według austr. u. k. także i po wejściu w życie rozp. Prezydenta Rzeczypospolitej z 3. grudnia 1927 o prawie łowieckim (Dz. U. R. P. Nr. 110, poz. 934). (26. września 1928 Ks. 315/28).

§ 187 u. k.

547. Komisarz rządowy kasy oszczędności nie jest zwierzchnością w rozumieniu § 187 u. k. (9. listopada 1928 Kr. 323/28).

§ 489 i 490 u. k.

548. Do życia prywatnego należy tylko ta sfera życia, uregulowanie której przepisy prawne pozostawiają wolnej woli poszczególnej jednostki. (7. listopada 1928 Kr. 290/28).

§ 489 u. k.

549. Obwinienie o cudzołóstwo a więc o czyn karygodny (§ 502 u. k.) nie dotyczy faktu z życia prywatnego (§ 489 u. k.). (2. października 1928 Kr. 392/28).

§ 487—490 u. k.

550. Jeżeli obwinienie o przestępstwo prywatno-skargowe lub o fakty z życia prywatnego czy rodzinnego nie nastąpiło publicznie albo wprawdzie publicznie, lecz wśród okoliczności, czyniących to obwinienie koniecznym, to dowód prawdy jest dopuszczalny. Ustęp pierwszy § 490 u. k. odnosi się w całej swej podstawie tylko do obwinień, rozgłaszanych w sposób, w § 489 u. k. określony. (2. października 1928 Kr. 392/28).

Art. 2 u. k. s.).

551. Ustawa karna skarbowa nie określa cech uczestnictwa w przestępstwie; w myśl § 2 u. k. s. mają zatem w tej mierze zastosowanie ogólne przepisy powszechnej ustawy karnej. (12. października 1928 Kr. 215/28).

Art. 2 i 5 u. k. s.

552. Normy § 3 i 233 u. k. mają zastosowanie nie tylko odnośnie do przepisów ustawy karnej skarbowej, ale także i do przepisów, wymienionych w art. 1 u. k. s. (7. grudnia 1928 Kr. 338/28).

Art. 7 u. k. s.

553. Art. 7 u. k. s. należy stosować tylko w tych wypadkach, w których nie było uprzedniego lub równoczesnego z dokonaniem czynu porozumienia z uczestnikiem przestępstwa. (12. października 1928 Kr. 215/28).

Art. 27 u. k. s.

554. Istotną cechą okoliczności obciążającej, przytoczonej w art. 27 u. k. s. jest złączenie się trzech lub więcej osób a więc zmowa, dokonana w celu równoczesnego popełnienia przestępstwa. (12. października 1928 Kr. 215/28).

Art. 79 i 80 u. k. s.

555. Przepis art. 79 i 80 u. k. s. może się dopuścić tylko ten, na kim ciąży obowiązek zawiadomienia kontroli skarbowej oraz dopełnienia warunków, przepisanych dla wydawania i wyprowadzania spirytusu z gorzelnii a zatem tylko przedsiębiorca gorzelnii lub jego pełnomocnik, wskazany władzy skarbowej. (30. października 1928 Kr. 111/28).

Art. 237 u. k. s.

556. Jeżeli w dniu wejścia w życie ustawy karnej skarbowej orzeczenie władzy skarbowej pierwszej instancji było już uchylone przez drugą instancję skarbową, to wchodzi w zastosowanie część pierwsza art. 237 u. k. s. (10. października 1928 Kr. 231/28).

557. Zasada, wyrażona w art. 237 u. k. s. ma zastosowanie także do przestępstw, określonych w rozp. Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 7. października 1927 o sztucznych środkach słodzących. (24. października 1928 Kr. 295/27).

Ustawa o monop. tytoniowym.

558. Art. 5, lit. b) ust. o monop. tyton. zawiera zakaz przywozu tytoniu z zagranicy bez zezwolenia władzy skarbowej. (12. października 1928 Kr. 215/28).

§ 68 p. k.

559. Przepis § 68 p. k. nie ma zastosowania, jeżeli Sąd Najwyższy orzekł sam o winie, a sądowi pierwszej instancji zlecił jedynie ponowne orzeczenie o karze. (26. października 1928 Kr. 256/28).

§ 152 p. k.

560. Odczytanie, nawet za zgodą stron, zeznań świadków, którym nie przedstawiono przysługującego im dobrodziejstwa z § 152 p. k., stanowi obrazę tego przepisu. (16. listopada 1928 Kr. 341/28).

J. Prokopowicz,

Pierwszy Prokurator Sądu Najwyższego.

Orzecznictwo karne Sądu Najwyższego**(b. zabór pruski)****Kodeks karny z 1871.****§ 4. K. K.**

Czyny przestępne, popełnione przez obywateli polskich i cudzoziemców zagranicą, sądy Rzplitej P. oceniają według

postanowień tego kodeksu karnego dzielnicowego, który dany czyn traktuje najłagodniej. (17. XII. 28, 654/28 OSP. VIII. nr. 105).

§ 139 K. K.

Obowiązek doniesienia o zamiśle dopuszczenia się jednej ze zbrodni wymienionych w § 139 kk. nie ciąży na osobie mającej wziąć w niej udział (§§ 47—49 kk.) (8. I. 1929, 746/28).

§ 154 K. K.

Pod § 154 K. K. podpada również rozmyślne, pod przysięgą, zatajenie faktów (8. I. 1929, 677/28).

Skazanie z § 154 K. K. za fałszywe zaprzysiężone zeznanie, dotyczące pojęć prawnych jest możliwe pod warunkiem, że zeznający świadom był znaczenia tych pojęć. (ibid).

Nieprawdziwości zaprzysiężonych zeznań zeznający, jeżeli ma być skazany z § 154 K. K., musi być świadom w chwili zeznawania. (ibid).

Obowiązku pouczenia świadka w myśl § 385 UPC, nie uchyla okoliczność, że świadek ten już raz w poprzednim stadium postępowania cywilnego, w myśl rzeczzonego przepisu był pouczony. (ibid).

Zaprzysiężone zeznanie stanowi jedną całość i jeżeli zawiera ono nie co do jednego faktu, lecz co do kilku faktów niezgodne z rzeczywistością oświadczenia, niemniej stanowi ono jeden czyn przestępny. (29. I. 29. 735/28).

§ 166 K. K.

Lekceważenie, nieposzanowanie i pogarda, okazane dogmatom kościoła katolickiego są pośrednim znieważeniem tegoż kościoła w rozumieniu § 166 K. K. (6. XII. 1928, 604/28, OSP. VIII. nr. 103).

§ 177 K. K. (§§ 241, 73, 74 K. K.).

W skład ustawowego stanu zbrodni zgwałcenia wchodzi „groźba obecnego niebezpieczeństwa dla ciała lub życia”. Wobec tego zbrodnia z § 177 K. K. wchłania występki z § 241 K. K. o ile groźba ta służyła jako środek zniewolenia i nie zachodzi w takim wypadku ani jednoczynowy, ani tembardziej wieloczynowy zbieg przestępstw. (8. I. 1929, 743/28).

§ 180 K. K.

Zasadniczą cechą przestępstwa z § 180 K. K. jest ułatwienie nierządu dwu osób, różnych od ułatwiającego. Rozwijanie takiej działalności przez osobę, która sama chce uprawiać nie-

rząd (we dwie lub więcej osób) i stara się o sprowadzenie odpowiednich ku temu warunków, choćby ta działalność była podstępna, nie jest stręczeniem do nierządu w rozumieniu §§ 180, 181 K. K. (12. II. 29, 807/28).

Własna korzyść z § 180 K. K. może wprawdzie nie polegać na korzyści majątkowej, lecz nigdy nie można jej upatrywać w zadowoleniu zmysłowym z osobą, będącą przedmiotem rzekomego stręczenia. (ibid).

„Nawyknienie” z § 180 K. K. dotyczy stręczenia, nie zaś uprawiania danego rodzaju nierządu. (ibid).

§ 186 K. K.

Do istoty występku z § 186 K. K. pod względem podmiotowym niezbędny jest czynnik winy umyślnej; uznać go należy jako istniejący, gdy sprawca świadom jest obraźliwego, znieważającego charakteru twierdzonej lub rozgłaszanego okoliczności. (29. I. 29. 515/28).

§§ 257—259 K. K.

Zasadnicza różnica pomiędzy poplecznictwem rzeczowym a paserstwem polega przede wszystkim na tem, że aczkolwiek tak poplecznictwo rzeczowe, jak i paserstwo skierowane są przeciwko pewnemu dobru prawnemu (np. cudzej własności), które przez czyn podstawowy (kradzież, rozbój) w sposób przestępny zostało naruszone i mają na widoku utrwalenie szkodliwych skutków podstawowego przestępstwa, to jednak zły zamiar przy poplecznictwie rzeczowym, skierowany być musi na zabezpieczenie korzyści z podstawowego przestępstwa sprawcy tegoż przestępstwa a to nawet wówczas, gdy motywem działania poplecznika jest jego własna korzyść, podczas gdy przeciwnie przy paserstwie o utrwaleniu skutków podstawowego przestępstwa decyduje własna korzyść pasera, chociażby i sprawca pierwszego czynu przestępnego miał z jego działania paserskiego odnieść jakąś korzyść. (29. X. 28, 581/28).

Sprawca poplecznictwa mający ulec karze na podstawie § 258 K. K. musi wiedzieć, że poplecznictwo jego odnosi się do czynów, zawierających cechy przestępstw, jakie § 258 K. K. szczególnie przewiduje; w wypadku pierwszym § 258 l. 2 K. K. wymagana jest po stronie poplecznika świadomość tych okoliczności, które kradzież odnośną cechują jako ciężką. (ibid).

§§ 267, 268 i 2 K. K. (§ 363 K. K.).

Sfałszowanie metryki urodzenia w pewnym konkretnym celu, mianowicie w celu uzyskania posady podpada pod § 267 K. K. względnie § 268/1 s. 2 K. K. nie zaś pod § 363 K. K. (15. XI. 28. 556/26).

Ustawa karna skarbowa z 2. VIII. 1926 poz. 609.

Art. 6 UKS. odnosi się do uczestników przestępstw skarbowych a więc i do współsprawców, gdy natomiast art. 7 ma takie osoby na oku, które nie będąc same uczestnikami przestępstwa poprzednio już dokonanego, dopuszczają się świadomie szczególnego rodzaju poplecznictwa względem uczestników przestępstwa, lub też szczególnego rodzaju paserstwa względem przedmiotu pochodzącego z przestępstw. (24. I. 1929 656/28).

Uzasadnienie wyroku skazującego za przestępstwo skarbowe na karę pieniężną, stanowiącą wielokrotność uszczuplonych opłat skarbowych, winno wskazywać podstawy faktyczne i przepisy prawne, którymi się sąd wyrokujący przy ustaleniu wielokrotności kierował. (ibid).

Konfiskata samochodu, który sam nie był przedmiotem przemytu, lecz służył do przewozu lub przechowania przemyconych przedmiotów, może nastąpić tylko na podstawie ogólnego przepisu, zawartego w § 40 K. K., nie zaś na podstawie przepisów U. K. S. (ibid).

Wprawdzie według art. 15. ustęp ostatni ust. o monop. spiryt. z 31. VII. 1924, poz. 720/25, spirytus wyprodukowany z owoców uważa się za wódkę gatunkową, nie dotyczy to wszakże spirytusu pędzonego z wina, a nadto nie odbiera to spirytusowi charakteru spirytusu, co wynika też z zestawienia art. 38. tejże ust. i § 40 rozp. Min. Skarbu z 12. III. 1925 por. 201. o wyrobie i sprzedaży wódek niemonopolowych. Skoro pozatem art. 76/1 U. K. S. nie rozróżnia z czego spirytus jest pędzony, wszelkie potajemne gorzelnictwo podpada pod sankcję karną z tego przepisu (8. I. 29, 718/29).

Bezprawny wyrób spirytusu z owoców podpada pod pojęcie tajnego gorzelnictwa; napojów, które zawierają alkohol, wytworzony z nich bezpośrednio drogą fermentacji, nie zalicza się do wódek gatunkowych (ibid. i OSP. VII. str. 250).

Rozp. Prez. Rzp. z 13. VIII. 1926, poz. 465

Z art. 9. rozp. Prez. Rzp. z 13. VIII. 1926, z poz. 465., dotyczącego ewidencji cudzoziemców, bynajmniej nie wynika,

izby za cudzoziemca uważać można tylko osobę, posiadającą inne obywatelstwo aniżeli polskie, nie zaś osobę, która nie posiada obywatelstwa żadnego państwa, skoro właśnie ustęp 2 zarówno jak 3 wspomnianego art. 9 takie osoby ma na względzie a zasadniczy art. 1. żadnych w tym kierunku różnic nie przewiduje (8. I. 29, 643/28).

Rozp. Rzp. o prawie prasowym z 10. V. 1927, poz. 398

Przewidziana w art. 36. ust. I. p. a. powyższego rozporządzenia solidarna odpowiedzialność wydawcy czasopisma za grzywny, nawiązki i t. d., należne od redaktora odpowiedzialnego z tytułu przestępstwa prasowego, nie następuje ipso jure z chwilą wydania wyroku, skazującego redaktora odpowiedzialnego, lecz musi być w stosunku do wydawcy orzeczone przez wyrok (6. XII. 1928, 694/28, OSP. VIII. str. 104).

Rozp. Prez. Rzp. o prawie prasowym z 10. V. 1927, poz. 398. art. 31. Konst. Rzp. P. poz. 267 i art. 19. Ust. Konst. z 15 VII. 1920. poz. 497, zawierającej statut organiczny Woj. Śląskiego.

Niezbędnym warunkiem wszczęcia postępowania przedmiotowego jest istnienie przestępstwa. Ogłaszanie zgodnych z prawdą sprawozdań z jawnego posiedzenia Sejmu nie jest przestępstwem, lecz czynem prawnym, nie rodzajem żadnego materialnego prawa karania; niemożliwym jest tedy zarówno ściganie karnosądowe ogłaszającego jak i wszczynanie, z powodu ogłoszenia, postępowania przedmiotowego. (5. II. 1929 K. 387/28).

Art. 21 Konst. Rzp. P. i art. 17. Ust. Konst. z 15. VII. 1920

Niedopuszczalnym jest orzekanie w wyroku, iż poseł na Sejm popełnił przestępstwo, skoro nie zostały uprzednio zachowane warunki, wskazane w Konstytucji (5. II. 1929, K. 387/28)

Dr. Ryszard L e ż a ń s k i
Sędzia Sądu Najwyższego

**Orzecznictwo cywilne Sądu Najwyższego
(b. zabór rosyjski)**

Kodeks cywilny Napoleona.

Art. 1184. Zbiorowe zaprzestanie pracy (strajk), będące wyrazem zastrzeżonej ustawą konstytucyjną wolności koalicji, może być poczytywane tylko za zawieszenie wykonania umowy, może jednak także stanowić powód rozwiązania

umowy z winy pracownika. W każdym poszczególnym przypadku określenie skutków prawno-prywatnych strajku uzależnione jest od wyników badania przyczyn, które go wywołały, jak również zdarzeń, spowodowanych zaprzestaniem pracy, a to w myśl art. 1135 kc, który wkłada na strony kontraktujące obowiązek wykonywania umowy z dobrą wiarą i zgodnie z zasadami słuszności. (17. X. 1928 r. I. C. 244/28).

Art. 1583. Zastrzeżenie umowne, iż własność sprzedanej rzeczy ruchomej przejdzie na nabywcę dopiero po całkowitem uiszczeniu ceny, stanowiące z istoty swej warunek zawieszający (art. 1181 k. c.) w stosunku do jednego ze skutków sprzedaży, jakim jest przeniesienie własności (art. 1583 k. c), nie może być samo przez się uważane za nieważne, ani bowiem nie jest przeciwne dobrym obyczajom, ani nie stanowi warunku rzeczy niemożliwej (art. 1172 k. c.) ani nie uzależnia umowy od warunku bezwzględnie dowolnego (art. 1174 k. c), skoro czyn nabywcy, wskazany jako warunek, jest czynem obciążliwym. Gdy zaś z mocy art. 1584 k. c. sprzedaż może również nastąpić pod warunkiem zawieszającym, przepis art. 1583 kc, stanowiący, iż własność rzeczy sprzedanej przechodzi z prawa na nabywcę, skoro się umówiono o rzecz i cenę, nie może być poczytywany za przepis porządku publicznego, wzbraniający w umowach zastrzeżeń, sprzecznych z treścią tego ostatniego przepisu. 26. X. 1928 r., I. C. 1657/28).

Ustawa hipoteczna 1818 r.

Art. 68. Odpowiedzialność nabywcy dóbr, obciążonych długiem, wygasa z chwilą dalszego zbycia nieruchomości, wówczas bowiem zrywa się łączność nabywcy z przedmiotem, którego własność powodowała odpowiedzialność rzeczową za dług. Wygaśnięcie wszakże zobowiązania o tyle tylko może nastąpić, o ile dalszy nabywca z mocy art. 68. ust. hip. jest niem obciążony, czyli gdy prawa wierzyciela, zagrożone mu powyższym przepisem, pozostają nienaruszone, albo o ile poprzednie wykreślenie długu z wykazu hipotecznego, dokonane przez zbywającego dłużnika rzeczowego, było prawnie uzasadnione. Natomiast, jeżeli wierzytelność wykreślona została z wykazu hipotecznego wskutek nieprawnych działań dłużnika rzeczowego, dalsze zbycie przez niego nieruchomości nie zwalnia go od odpowiedzialności za wykreślony dług, przytem odpowiedzialność ta obejmuje cały jego majątek. (30. XI. 1928 r., I. C. 954/28).

Ustawa z 16. V. 1922 r. o urlopach dla pracowników, zatrudnionych w przemyśle i handlu (D. U. 40. poz. 334).

Art. 2. Od rocznej nieprzerwanej pracy w danym przedsiębiorstwie lub instytucji uzależnione jest jedynie uzyskanie przez pracownika umysłowego prawa do pierwszego urlopu miesięcznego. W następnych zaś latach pracy w tem samym przedsiębiorstwie lub instytucji pracownikowi, który uzyskał już prawo do urlopów, należy się urlop i normalne wynagrodzenie za czas urlopu (art. 4) w każdym roku kalendarzowym niezależnie od okresu czasu, oddzielającego każdy następny urlop od poprzedniego, a zawisłego już tylko od innych czynników i okoliczności. W razie więc zwolnienia takiego pracownika z posady w ciągu roku przed udzieleniem mu urlopu, należy mu się zapłata za czas niewykorzystanego urlopu. (26. X. 1928 r., I. C. 569/27). (Ta sama zasada przyjęta została w orzeczeniu zgromadzenia ogólnego Sądu Najw. z dn. 29. XI. 1928 r., wydanem na wniosek Ministra Sprawiedliwości).

Prawo wekslowe 1924 r.

Art. 16 i 17. Brak wzmianki co do charakteru indosu pod względem praw materialnych nie wpływa na stosunki między indosantem a indosatarjuszem, gdyż pomimo indosu zwykłego właścicielem wekslu pozostaje indosant, jeżeli strony miały na celu wyłącznie udzielenie pełnomocnictwa drogą indosu. Nadto każdy dłużnik wekslowy będzie miał prawo bronić się wobec takiego indosatarjusza zarzutami, służącymi mu osobiście przeciwko indosantowi (art. 16 pr. weks.). Jeżeli więc dłużnikowi wekslowemu zastrzeżona jest możliwość obrony, środkami, nie wypływającymi z tekstu wekslu, tę samą zasadę należy stosować również do wierzyciela i dać mu możliwość udowodnienia, iż indos in blanco był indosem zastępczym który nie przeniósł własności na indosatarjusza, i że wobec tego indosant, pomimo indosu, prawnym posiadaczem wekslu (art. 17 pr. weksl.) pozostał. (26. X. 1928 r., I. C. 1546/28).

Art. 70. ust. 2 i 3. Indosant, podpisujący indos zastępczy, nie wyzbywa się posiadania wekslu, jego więc prawa wekslowe przeciwko indosantom poprzedzającym wygasają w drodze przedawnienia nie w ciągu 6 miesięcy, lecz dopiero po roku od dnia protestu. (26. X. 1928 r., I. C. 1546/28).

Rozporządzenie Prezydenta Rzplitej z 22. III. 1928 r. o likwidacji mienia byłych ros. osób prawnych. (D. U. 38 poz. 377).

Art. 10. ust. 2. Wierzyciel, który wytoczył powództwo przed wprowadzeniem rozporządzenia z 22. III. 1928 r., nie traci prawa kontynuowania procesu, winien tylko zgłosić wierzytelność celem rejestracji w komitecie likwidacyjnym (o ile nie zachodzi wyjątek, przewidziany w cz. 2-ej ust. 1 i w ust. 3 art. 9), oraz winien wezwać na rozprawę wyznaczonego likwidatora (art. 6 ust. 1 i 2) zamiast dotychczasowego reprezentanta osoby prawnej. (18. X. 1928 r., I. C. 1697/28).

Rozporządzenie z 14. Y. 1924 r. o przerachowaniu zobowiązań prywatno-prawnych (D. U. 30 poz. 213 — 1925 r.).

§ 5 i 6. Miara przerachowania, wskazana w § 5 i 6 stosuje się nie tylko do hipotek umownych, lecz także do wierzytelności, zasądzonych wyrokiem i zabezpieczonych w drodze zapisania hipoteki sądowej. (18. X. 1928 r., I. C. 1615/28).

§ 48 ust. 1. Przerachowanie wierzytelności, zasądzonej wyrokiem sądu pokoju, lecz później zabezpieczonej hipotecznie tytułem hipoteki sądowej, należy do kompetencji sądu okręgowego, a nie sądu pokoju. (18. X. 1928 r., I. C. 1615/28).

Ustawa postępowania cywilnego 1864 r.

Art. 77 ust. 2 i art. 681 ust. 2. Ustawa, nakazując zawieszenie postępowania z powodu śmierci strony, ma na względzie interes jej spadkobierców i danie im możliwości podjęcia obrony w procesie. Cel ten jest osiągnięty, gdy spadkobierca zgłasza się, chociaż nie jest wezwany, i wstępuje w prawa i obowiązki osoby zmarłej, a zatem w tych przypadkach zawieszenie postępowania byłoby bezcelowe i niepotrzebnie tamujące bieg procesu, winno więc być zaniechane. (16. VIII. 1928 r., I. C. 729/28).

Art. 86 p. 4, art. 373 p. 4. Okoliczność, iż powołany przez stronę w 2-jej instancji świadek uczestniczył w charakterze pozwanego w postępowaniu w 1-jej instancji, lecz przestał być uczestnikiem sprawy w sądzie odwoławczym, sama przez się nie jest przyczyną odrzucenia tego świadka, ani też nie stanowi podstawy do zgłoszenia wniosku o wyłączenie go od złożenia zeznań. (23. XI. 1928 r., I. C. 946/28).

Art. 190 ust. 2 (rozp. z 22. III. 1928 r.). Tekst art. 190, w którego myśl podanie o uchwalenie wyroku, złożono bez

kaucji, „nie ulega przyjęciu”, wskazuje wyraźnie, iż brak kaucji stanowi wadę formalną, na której naprawienie sąd nie jest władny udzielić terminu ulgowego. Wobec tego sąd 2-ej instancji nie uchybił prawu, jeżeli zwrócił skarżącemu jego skargę kasacyjną z powodu niedołączenia do niej przepisanej kaucji. (30. XI. 1928 r., I. C. 1388/28).

Art. 615. Zastąpienie złożeniem odpowiedniej kwoty pieniężnej udzielonego już przez sąd innego środka zabezpieczenia roszczeń, może nastąpić na wniosek strony pozwanej, lecz tylko na rozprawie, na którą należycie wezwane są obie strony. Rozstrzygnięcie więc pomienionego wniosku bez wezwania powoda nie jest zgodne z prawem. (23. XI. — 12. XII 1928 r., I. C. 211/28).

Art. 747. Zgłoszone w toku postępowania żądanie zasądzenia dalszych narosłych w tym czasie odsetek od kapitału wówczas tylko nie stanowi nowego żądania, gdy przedmiotem sprawy jest kapitał, którego accessorium są odsetki. Jeżeli natomiast w skardze powodowej żądano zasądzenia nie kapitału, lecz samych odsetek za pewien określony czas, roszczenie o dalsze odsetki winno być zgłoszone w drodze oddzielnego powództwa. (30. IV. 1928 r., I. C. 146/28).

Art. 800 ust. 2 (rozporz. z 22. III. 1928 r.). Osoba, która korzysta z prawa ubogich, nie jest obowiązana do składania kaucji przy podaniu o uchylenie wyroku 2-ej instancji, gdyż żądanie kaucji przeczyłoby treści art. 44 przep. tymcz. o koszt sąd. (23. XI. 1928 r., I. C. 1880/28).

Art. 835. Z treści art. 835 u. p. c. wynika, że może być przywrócony każdy uchybiony termin, o ile stwierdzone będą okoliczności tam wymienione, może więc również być przywrócony termin na założenie skargi kasacyjnej, zwróconej wskutek pewnych przy jej złożeniu wadliwości, jeżeli wadliwości te zaszły z przyczyn, wskazanych w art. 835 u. p. c. (30. XI. 1928 r., I. C. 1590/28).

Art. 963. Czynności komornika, które mogły być, lecz nie były zaskarżone w czasie przepisany, nie stanowią podstawy do unieważnienia odbytej licytacji. Wynika to z istotnej treści art. 963, 1202 i 1204 u. p. c. i ma na celu zapewnienie niewzruszalności (poza przypadkami, przez ustawę przewidzianymi) sprzedaży, dokonanej pod powagą sądu. Podkreślono to szczególnie w art. 963 u. p. c., według którego nie ulegają rozpoznaniu spory i skargi, zgłoszone po upływie ustanowionych terminów, co niewątpliwie ma zastosowanie również do

skarg o których jest mowa w art. 1202 i 1204 u. p. c. Od tej zasady może zachodzić wyjątek wówczas tylko, gdy uchybienie godzi nie w prawa prywatne jednostek, lecz narusza interes publiczny, wtenczas bowiem sąd z urzędu władny jest rozważyć doniosłość uchybienia i czynność unieważnić (28. IX. 1928 r., I. I. C. 1113/127).

Art. 1078. Jeżeli zasądzono wierzycielowi od dłużnika rzecz ruchomą z zastrzeżeniem, że w razie niewydanania rzeczy w oznaczonym czasie dłużnik winien zapłacić tytułem równowartości kwotę pieniężną, i jeżeli pomieniona rzecz, gdy pozostawała jeszcze w posiadaniu dłużnika uległa zapowiedzeniu na rzecz osoby trzeciej celem zaspokojenia długu wierzyciela, egzekwowanie równowartości rzeczy nie może mieć miejsca, nie zaszła bowiem w tym przypadku odmowa wydania rzeczy, lecz niemożność prawna, spowodowana przeszkodą ze strony wierzyciela. (23.VIII. — 6. IX. 1928 r., I. C. 781/28).

Art. 1367. Z ogólnych zasad, wyrażonych w art. 1367 upc. który układy o sąd polubowny stawia narówni z innymi umowami, wynika, iż układ taki zawarty być może w tych wszystkich przypadkach, gdzie wola stron może się swobodnie ujawnić i nie jest skrepowana ustawowymi zakazami. Jeżeli więc chodzi o czyny występne, których karalność uzależniona jest od skargi osoby pokrzywdzonej, i co do których zatarg może być zakończony pojednaniem (art. 21 u. p. c), czyli co do których wola stron może spowodować zaniechanie ścigania karnego, czyny te mogą być w związku ze sporem cywilnym przedmiotem umowy w powyższym zakresie, strony przeto władne są zwrócić się do sądu polubownego o pomoc w kierunku pojednania, bez wkraczania wszakże w ocenę karalności czynu. (26. X. 1928 r., I. C. 127/28).

Art. 1370 1, 1377, 1394. W sprawach, związanych z utworzeniem sądu polubownego i jego wyrokowaniem, rozgraniczenie właściwości sądu okręgowego i sądu pokoju musi wpływać z ogólnej zasady, iż sprawy te należą do tego sądu, którego kompetencji podlegałyby spór merytoryczny w razie wytoczenia powództwa przed sądem państwowym (art. 29, 31 i 202 u. p. c), oraz że do tej zasady strony w zapisie na sąd polubowny mogą odstąpić w tych tylko przypadkach, w których nie są ustawowo związane przepisem imperatywnym. (18. X. 1928 r., I. C. 1632/28).

Przepisy przechodnie do u. p. c.

Art. 17. W sprawach, wszczętych w sądzie ros. i nie podjętych w czasie okupacji niemieckiej, w razie wznowienia postępowania, strony winny być wezwane na rozprawę w trybie art. 275 i nast. u. p. c, nie wyłączając trybu, wskazanego w art. 293 (wezwanie przez obwieszczenia). Tryb ten rozszerzony został na obie strony, a zatem wezwany przez obwieszczenia może być nie tylko pozwany, lecz także powód, którego miejsce zamieszkania nie jest znane pozwanemu, mającemu interes w kontynuowaniu wszczętego w sądzie ros. postępowania. (23. XI — 12. XII. 1928 r., I. C. 211/28).

Przepisy tymcz. o koszt. sąd.

Art. 49. Osoba, domagająca się przyznania prawa ubogich, będąc zwolniona od wszelkich kosztów sądowych, nie ma także obowiązku złożenia kaucji przy podaniu o uchylene decyzji 2-ej instancji, odmawiającej rzeczzonego prawa. (21. XII. 1928 r., I. C. 1869/28). Wacław Miszewski

Sędzia Sądu Najwyższego

Orzecznictwo cywilne Sądu Najwyższego (b. zabór austriacki)

Kodeks cywilny.

§ 829. Współwłaścicielowi realności miejskiej można wyrokiem sądowym przydzielić do wyłącznego użytku pokój położony we wspólnej realności (O. 2. 21. XI. 1928 Rw. 2079/27).

§§ 918, 932 i 1167. Wady mebli sporządzonych na zamówienie nie uprawniają zamawiającego do żądania wykonania umowy na nowo, lecz tylko do roszczeń określonych § 932 uc. (O. 2. 5. XII. 1928 Rw. 1548/28).

§ 951. Osoba obdarowana przez spadkodawcę za jego życia może dopiero wówczas być zobowiązana do wydania daru na pokrycie części obowiązkowej dziedzica koniecznego, gdy legaty ustanowione przez spadkodawcę na rzecz osób innych nie wystarczają na uzupełnienie części obowiązkowej dziedzica koniecznego. (O. 2. 28. XII. 1928 Rw. 2528 i 2529/28).

§ 1054. Umowa o sprzedaż gruntów ornych lub leśnych, której zatwierdzenia urząd ziemski odmówił przed wejściem w moc rozporządzenia Prezydenta Rzplitej z 19 listopada 1927

poz. 907 Dz. U. R. P. nie staje się ważną z samego prawa przez uchylene rozp. z 9 sierpnia 1915 austr. Dzpp. Nr. 234, zarządzone rzezonem rozp. Prezydenta Rzplitej (O. 2. 13. XI. 1928 Rw. 1609/28).

§ 1061. Nabywca zapasów drzewa, który w umowie kupna przyjął na siebie obowiązek wystarania się o ścinę i wywóz drzewa z lasu, chociaż na rachunek sprzedawcy, nie może żądać od sprzedawcy, by mu to drzewo dostarczył na kolejowy plac składowy (O. 2 6. II. 1929 Rw. 2949/28).

§ 1096. Właściciel domu może sprzeciwić się umieszczeniu anteny radiowej na dachu, zbudowanym z gontów pokrytych papą, jeżeli gonty są przegniłe i mogą się załamać przy chodzeniu po dachu i jeżeli dla celów lokatora wystarcza umieszczeniu anteny na słupie, na którego wbicie w podwórze właściciel się zgadza. (O. 2 13. XI. 1928. R. 864/28).

§ 1162 lit. b. Przedwczesne jednostronne rozwiązanie stosunku służbowego nie daje zarządcy dóbr prawa domagania się, aby pozostał nadal w służbie aż do prawidłowego rozwiązania umowy, daje ono tylko prawo do żądania wynagrodzenia szkody (§ 32 ustawy z 13 stycznia 1924 austr. Dzpp. Nr. 9) w razie nieprawidłowego przedwczesnego rozwiązania (O. z 23. X. 1928 Rw. 2233/28).

§§ 1174 i 1351. Nieistniejący prawnie obowiązek osoby, która przyjęła pewną kwotę celem użycia jej na nielegalne zwolnienie osoby, wojskowej od służby w wojsku, do zwrotu tej kwoty osobie, która ją uiściła, nie może być przez inne osoby na siebie przejęty lub w jakikolwiek sposób wzmocniony (O. z 27. XII. 1928 Rw. 2694/28).

§1295. Zarząd poczt i telegrafów i zakłady elektryczne mają, niepodzielny ustawowy obowiązek do zabezpieczenia przewodów na skrzyżowaniach (art. 46 ustawy z 3 czerwca 1924 poz. 584 Dz. U. R. P.). Przedsiębiorstwo telegrafów i telefonów nie jest zakładem elektrycznym w myśl art. 6 ustawy elektrycznej z 21 marca 1922 poz. 277 Dz. U. R. P. (O. z 16 X. 1928 Rw. 1358/28).

Ochrona lokatorów.

Art. 2. L. 1 lit. e. W sporze o wypowiedzenie mieszkania służbowego sąd ma tylko badać, czy stosunek służbowy został rozwiązany, nie zaś, czy rozwiązanie było prawidłowe (O. z 23. X. 1928 Rw. 2233/28).

Art. 2 L. 1 lit. g. Najem sklepu w domu korzystającym z ochrony lokatorów w uzdrowisku nie rozwiązuje się z upły-

wem czasu, na który umowa najmu była zawarta (O. z 13. XI. 1928 R. 1964/28).

Art. 11 ust. 2 lit. a. Brak pracy lub wogóle nędza wyjątkowa może lokatora zwolnić od obowiązku rozwiązania umowy z tytułu niezapłacenia czynszu tylko wówczas, gdy lokator wykaże, iż mimo usilnych starań nie zdołał znaleźć zajęcia czy to w swoim zawodzie czy w zawodzie innym (O. z 23. X. 1928 R. 2051/28).

Art. 11 ust. 2 lit. c. W razie stwierdzonej prowokacji ze strony właściciela domu nie można nietaktownego zachowania się lokatora uznać za ważną przyczynę wypowiedzenia (O. z 27. XI. 1928 R. 2151/28).

Art. 11. ust. 2 lit. f. Rozwiązania umowy najmu, z tytułu posiadania przez lokatora dwóch mieszkań nie można żądać jeżeli drugie mieszkanie zostało najęte dla rozszerzenia dawnego, ze względu na to, że pierwotne mieszkanie stało się nie wystarczającym dla wszystkich członków rodziny (O. z 6. XI. 1928 R. 471/28).

Przerachowanie.

§ 29 lit. e. Stopa przerachowania kaucji dzierżawnej złożonej w Koronach austriacko-węgierskich zależy od okoliczności faktycznych konkretnego stosunku prawnego (O. z 28. XI. 1928 R. 891/28).

§ 34 ust. 2. Przy przerachowaniu obciążeń prawa naftowego może być uwzględniona okoliczność, że kopalnia obciążona zyskała na wartości przez przyłączenie do niej pomocniczego terenu naftowego (O. z 20. XI. 1928 R. 8/28).

Postępowanie sądowe.

§ 1 nor. jur. Żądanie właściciela gorzelnii o dopłatę wyrównawczą za spirytus dostarczony monopolowi spirytusowemu nie nadaje się do drogi sporu sądowego (O. z 27. XII. 1928 R. 943/28).

§ 57 nor. jur. i § 502 proc. cyw. W sporach o wyłączenie ruchomości z pod egzekucji miarodajna jest dla oceny wartości przedmiotu sporu suma wierzytelności, dla której uzyskano egzekucyjne prawo zastawu. (O. z 4. XI. 1928 R. 180/28).

§ 502 pc. Rewizja jest niedopuszczalna, jeżeli suma sporna nie przekracza 300 złotych, chociażby w tenorze wyroku zawarte było także orzeczenie o rozwiązaniu umowy kupna

sprzedaży, będącem przesłanką roszczenia pieniężnego. (O. z 7. XI. 1928 Rw. 2134/28).

§ 592 pc. Rewizja nie jest dopuszczalna, jeżeli kwota, co do której sąd odwoławczy zatwierdził wyrok pierwszej instancji, nie przewyższa tysiąca złotych, a kwota, co do której jednocześnie zmienił wyrok pierwszej instancji, nie przewyższa trzysta złotych. (O. z 27. XI. 1928 Rw. 820/28).

§ 502 pc. W sprawach między właścicielami domów a dozorcami domów, wynikających z umowy pracy, rewizja nie jest dopuszczalna, jeżeli wartość przedmiotu sporu oznaczona została przez sąd odwoławczy na kwotę nie przekraczającą trzystu złotych. (O. z 6. II. 1929 Rw. 225/29 i 240/29).

§ 41 ord. egz. Dłużnik, którego cztery kamienice zostały poddane pod przymusowy zarząd, nie może żądać ograniczenia egzekucji, dopóki nie zaspokoił wierzyciela w całości. (O. z 6. II. 1929 R. 62/29).

§ 170 L 5 ord. egz. Nie można prowadzić egzekucji na nieruchomości, która została w księdze gruntowej mylnie obciążona na rzecz wierzyciela prawem zastawu. (O. z 27. XI. 1928 Rw. 820/28).

§ 170 L 5 ord. egz. Nie można prowadzić egzekucji na nieruchomość, która jest w księdze gruntowej mylnie wpisana na rzecz zobowiązanego. (O. z 31. XII. 1928 Rw. 2253/28).

§ 187 ord. egz. Wierzyciel hipoteczny, któremu doręczono edykt licytacyjny dopiero w dniu licytacji i który z tego powodu podniósł na terminie licytacyjnym opozycję przeciw odbyciu licytacji, może przeciw udzieleniu przybicia targu podnieść skutecznie rekurs. (O. z 6. II. 1929 R. 57/29).

§§ 350 i 367 ord. egz. Wpisu hipotecznego, dla którego pozwany ma wedle treści wyroku zeznać odpowiedni dokument, można żądać na podstawie prawomocnego wyroku bezpośrednio bez uprzedniego sporządzenia tego dokumentu. (O. z 6. II. 1929 R. 71/29).

Prawo handlowe.

Art. 270. Przed rozliczeniem się między wspólnikami wzajemne pretensje wspólników nie mogą być odrębnie dochodzone. (O. z 21. XI. 1928 Rw. 120/28).

Art. 344 i 345. Sprzedawca, któremu nabywca zlecił wysłanie towaru pocztą, nie jest obowiązany do zadeklarowania wartości przesyłki na pocztie, jeżeli zlecenie nabywcy takiego żądania nie zawiera. (O. z 13. XI. 1928 Rw. 1485/28).

Art. 376, 378. Pośrednik w sprzedaży produktów rolnych odpowiada osobiście za wady towaru, jeżeli sprzedawcy nie wymienił nazwiska nabywcy a nabywcy nie podał przy dostawie nazwiska sprzedawcy. (O. z 30. I. 1929 Rw. 2612/28).

Prawa wekslowe.

Art. 1. Błąd w oznaczeniu imienia trasata w wekslu (Salomon zamiast Samuel) nie czyni jeszcze sam przez się wekslu nieważnym. (O. z 28. XI. 1928 Rw. 2428/28).

Art. 14. Udziałowcy spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, którzy na odwrotnej stronie weksła akceptowanego przez spółkę podpisali się kolejno w formie wywołującej wrażenie indosów, jednak tylko celem dania poręki za zobowiązanie wekslowe spółki, nie pozostają pomiędzy sobą w stosunku indosantów do indosatarjuszy. (O. z 23. I. 1929 Rw. 2924/28).

Art. 19. Jeżeli weksel został wręczony indosatarjuszowi dopiero po czasie protestu, należy uważać indos za dokonany dopiero po tym czasie, chociażby samo żyro zostało napisane na wekslu już przed płatnością weksła. (O. z 5. XII. 1928 Rw. 2561/28).

Art. 69 i 100. Blankiet wekslowy, oddany wierzycielowi z podpisem dłużnika bez oznaczenia sumy wekslowej jako zabezpieczenie na zobowiązanie w przyszłości powstać mające, może być przez wierzyciela dostemplowany celem wypełnienia na sumę odpowiadającą zobowiązaniu rzeczywiście pozostałemu. (O. z 27. XII. 1928 Rw. 2563/28).

Ordynacja upadłościowa.

§§ 20 i 31. Wierzyciel zbiegłego dłużnika jest zobowiązany oddać do masy upadłościowej kwotę, jaką pobrał na częściowe zaspokojenie swej wierzytelności od dalszego dłużnika swego dłużnika w czasie, gdy tenże już zbiegł, chociażby postępowanie upadłościowe do majątku zbiegłego dłużnika nie było jeszcze ogłoszone. (O. z 28. XI. 1928 Rw. 2268/28).

Ordynacja o zwalczaniu czynności prawnych.

§§ 2 i 3 ces. rozp. z 10 grudnia 1914 austr. Dzpp. Nr. 337. Kontrakt przedślubny, którym dłużnik oddał część swych gruntów swemu synowi, tytułem wyposażenia, nie może być zwalczany z tytułu zamierzonego rzekomo przezeń pokrzywdzenia wierzyciela, jeżeli dłużnik pozostawił sobie majątek wystarczający na zaspokojenie wierzyciela choćby następnie majątek ten utracił. (O. z 7. XL 1928 Rw. 1795/28).

Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością.

§ 42 ustawy z 6 marca 1906 austr. Dzpp. Nr. 58. Spółnik nie jest obowiązany do dania zabezpieczenia w sprawie o unieważnienie uchwały Walnego Zgromadzenia, zatwierdzającej bilans, jeżeli skargę opiera tylko na tem, że spółka przyznała jednemu z wspólników nadmierne korzyści a zawiadowcy nadmierne wynagrodzenie. (O. z 7. XI. 1928 R. 283/28).

Prawo naftowe.

§ 12 ustawy z 9 stycznia 1907 austr. Dzpp. Nr. 7. Obciążenie procentami brutto prawa naftowego przed nadejściem terminu powrotu jest obowiązujące, jeżeli procenty te zostaną po nadejściu prawa powrotu do księgi naftowej wpisane. (O. z 7. XI. 1928 R. 1494/28).

Dr. Włodzimierz D b a ł o w s k i
Sędzia Sądu Najwyższego.

Orzecznictwo cywilne Sądu Najwyższego (b. zabór pruski)

Kodeks cywilny.

§ 252. Pojęcie przeciętnego związku przyczynowego jest zagadnieniem prawnym, którego rozstrzygnięcie nie może być powierzone orzeczeniu znawców. (2. VI. 28. 104/27.)

§ 766. Podpisanie weksla w charakterze wystawcy lub zyranta nie zastępuje pisemnego oświadczenia, wymaganego do powstania poręki. (20. XII. 28. 218/28).

§ 780. W stosunku do wystawcy weksel własny może być uznany w myśl § 140 k. c. za przyrzeczenie długu. (20. XII. 28. 218/28).

§ 844. Przepis ten ma zastosowanie także przy oznaczeniu odszkodowania, należącego się na zasadzie ustawy z dnia 11. marca 1850 (zb. ust. pruski str. 199). — (20. XII. 28. 265/28).

§ 852. Jeśli czynem niedozwolonym pokrzywdzoną została osoba niezdolna do działań prawnych lub w działaniach tych ograniczona, przedawnienie roszczenia o odszkodowanie zaczyna biec od chwili, kiedy ustawowy zastępca osoby pokrzywdzonej dowie się o szkodzie i o osobie zobowiązanej do wynagrodzenia szkody. (29. XI. 28. 288/28).

Rozporządzenie o przerechowaniu zobowiązań prywatno-prawnych.

§ 5. Moratorium przewidziane w przepisach §§ 5 i 6., które Sąd może zresztą uchylić lub ograniczyć, jest prawem przyznanem dłużnikowi, a nie prawem wierzyciela, i bez narażenia się na skutki, określone w §§ 293, 300—304, 372 k. c. wierzyciel nie może z powołaniem się na te moratorium odmówić przyjęcia zapłaty i wydania odpowiednich dokumentów. (9. XI. 28. 267/28).

§ 27a. Nieznaczące zmiany w cenie żyta w czasie między zawarciem umowy a płatnością ceny kupna, nie zwalniają kupującego od obowiązku zapłaty równowartości żyta w dniu płatności, jeśli z kontraktu wynika niewątpliwie, że cenę kupna oznaczono według cen żyta i że strony liczyły się z pewnymi ich wahaniami. (24. XI. 28. 221/27).

Ustawa z dnia 11. marca 1850 (Zb. ust. pruski str. 199).

1. Skarga o odszkodowanie nie jest przedwczesną, jeśli zobowiązana gmina, niezadowolona z zgłoszenia, wdała się w spór i swoje odmowne stanowisko wobec roszczenia powoda podkreśla to w toku całego procesu. (20. XII. 28. 265/28).

Pruska ustawa górnicza z dnia 24. czerwca 1865 (Zb. ust. pruski str. 705).

§ 148. Warunkiem odpowiedzialności posiadacza kopalni jest istnienie przeciętnego związku przyczynowego między ruchem kopalni a uszkodzeniem cudzej nieruchomości lub jej przynależności. (2. VI. 28. 104/27).

Niem. ustawa o ustroju sądownictwa.

§ 202 1. 4a. Robotnikiem w znaczeniu tego przepisu jest pracownik, zarabiający na życie swą pracą fizyczną. Leśniczy, sprawiający nadzór nad większym obszarem lasów, nie jest robotnikiem lecz pracownikiem w rozumieniu § 622. k. c. (30. XI. 28. 281/28).

Ustawa o postępowaniu cywilnem.

§ 233. Mimo istnienia praktyki, że zawiadomienie o dokonanych wpłatach Kasa sądowa przesyła z urzędu Sądowi procesowemu, okoliczność, że zawiadomienie takie o złożeniu zaliczki w ostatnim dniu okresu, wyznaczonego w myśl § 554 ust. ost. u. p. c. wpłynęło do Sądu dopiero dnia następnego nie może uzasadnić wniosku restytucyjnego. (20. XII. 28. 363/28).

§ 274 1. 4. Zapozwanie żony o zapłatę a męża o zezwolenie na egzekucję do wniesionego mienia żony nie uzasadnia zarzutu zawistości sporu w sporze późniejszym, w którym domaga się zapłaty wprost od męża. (29. XI. 28. 280/28).

§ 295. Zachowania przepisów o doręczeniu skargi strona przeciwna może się zrzec skutecznie. (28. XII. 28. 339/28).

§ 412. Na wypadek rozbieżności między orzeczeniami przesłuchanych znawców, obowiązujące przepisy nie wkładają na Sąd przymusu przesłuchania innych jeszcze znawców i nie wykluczają możliwości przyłączenie się do jednej z otrzymanych opinii. (2. VI. 28. 104/27).

§ 518. Jeśli do pisma odwoławczego, wbrew jego brzmieniu nie doręczono dowodu doręczenia wyroku, Sąd odwoławczy może odwołanie odrzucić jako niedopuszczane dopiero po bezskutecznym wezwaniu strony do złożenia dowodu w myśl §§ 519 d. i 139 u. p. c. (28. XII. 28. 333/28).

§ 554. Przepis ten, dotyczący złożenia dowodu na wpłacenie zaliczki, nie ma charakteru jedynie porządkowego, lecz jest przepisem stanowczym, który wprowadza osobny, formalny warunek dopuszczalności rewizji. (20. XII. 28. 363/28).

§ 593. Dokumenty, konieczne w myśl § 592 u. p. c. do uzasadnienia roszczeń, powód może przedstawić jeszcze w instancji odwoławczej. (28. XII. 28. 339/28).

§ 598. Pozwany, który twierdzi, że powód nie miał prawa pożyczkę wypowiedzieć, winien udowodnić okoliczności z którychby niesłuszność wypowiedzenia wynikała. (28 XII. 339/28).

§ 719. ust. 2. 1 Wniosek o tymczasowe wstrzymanie egzekucji nie może być uwzględniony, jeśli założona rewizja formalnie nie jest dopuszczalna. (1. II. 29. 28/29).

2. Obawa, że w razie przeprowadzenia egzekucji na zasadzie tymczasowo wykonanego wyroku zajęte przedmioty zostaną sprzedane za bezcen, nie uzasadnia wniosku o tymczasowe wstrzymanie egzekucji. (1. II. 29. 31/29).

§ 945. Zabezpieczenie, złożone w myśl przepisów §§ 936, 921 ust. 2. u.p.c. odpowiada za koszty postępowania o tymczasowe zarządzenie i przeciwnik wnioskodawcy może w drodze skargi żądać od osoby, które zabezpieczenie złożyła, zezwolenia na wypłatę odpowiedniej sumy z depozytu sądowego. (23. XI. 28. 237/28).

Wojciech Trampler
Sędzia Sądu Najwyższego

Orzecznictwo

Najwyż. Trybunału Administracyjnego

I. Postępowanie przed Najwyższym Trybunałem Administracyjnym.

74. Władze państwowe mają legitymację do wniesienia skargi do N. T. A. (art. 9 ustawy o N. T. A.) tylko wtedy, gdy występują w imieniu Państwa, jako właściciele o charakterze prywatno-prawnym. (31. XII. 1928 r. L. Rej. 4813/28).

II. Sprawy urzędnicze.

75. W myśl artykułów 18 i 19 ustawy z dn. 17 lutego 1922 r. o państwowej służbie cywilnej osoba, która na mocy artykułów 11 i 115 teje ustawy uzyskała zwolnienie od warunku posiadania wykształcenia, przepisanego dla danej kategorii stanowisk, uzyskuje w tej kategorii starszeństwo od daty otrzymania powyższego zwolnienia od cenzusu wykształceniowego. (13. XII. 1928 r. L. Rej. 4200/26).

76. Oficerowi prowiantowemu Dowództwa Dywizjonu Ćwiczebnego i Torpedowców narówni z innymi członkami Komisji Gospodarczej prawo do dodatku morskiego do uposażenia (za zaokręgowanie) w myśl § 1 i 4 Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 21 stycznia 1924 roku wydanego w wykonaniu art. 20 ustawy uposażeniowej z dnia 9 października 1923 r. (Dz. U. p. 924) i ogłoszonego w N. 17/24 Dziennika Rozkazów Wojskowych — nie przysługuje. (6. XII. 1928 r. L. Rej. 2562/26).

77. Rozporządzenie Rady Ministrów z d. 23 września 1925 r. Dz. U. R. P. poz. 711 o należnościach za delegacje, podróże służbowe i przeniesienia, odbywane poza granicami Państwa, ma moc obowiązującą w stosunku do funkcjonariuszów państwowych, zatrudnionych poza granicami Państwa Polskiego, nie od dnia otrzymania o niem wiadomości przez odnośne poselstwo polskie lub konsulát, lecz od dnia ogłoszenia

go w Dzienniku Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej (§ 28 powyższego rozporządzenia). (13. XI. 1928 r. L. Rej. 5007/26).

78. W myśl art. 21 ustawy emerytalnej z dnia 11. XII. 1923 r. emeryt ma prawo do zwrotu kosztów przesiedlenia z miejscowości, w której znajdowała się jego rodzina, względnie gospodarstwo domowe, do obranego przezeń miejsca stałego zamieszkania, o ile przesiedlenie to nastąpiło w ciągu roku od chwili przeniesienia w stan spoczynku z tym zastrzeżeniem, że wysokość kosztów przesiedlenia nie może przekraczać kosztów przeniesienia z urzędu z miejsca ostatniej służby czynnej. (15. XII. 1928 r. L. Rej. 3430/26).

79. Wyroki sądowe w sprawach o przestępstwa karne funkcjonariuszów państwowych nie stoją na przeszkodzie wydaniu przez komisje dyscyplinarne innej oceny tychże czynów. (18. X. 1928 r. L. Rej. 1998/26).

80. Prawo do zaopatrzenia wdowy po poległym w czasie wojny europejskiej rozpoczyna się nie później jak od daty zgłoszenia wdowy niezależnie od tego, czy do zgłoszenia dołączone zostały dowody wyszczególnione §§ 125 i 126 Rozporządzenia wykonawczego do ustawy z d. 10 stycznia 1923 r. (Dz. Up. 132). (31. X. 1928 r. L. Rej. 5027/26).

81. Dodatek na mieszkanie dla emerytów pozostaje w zależności nie od pobierania przez nich dodatku ekonomicznego, lecz od obowiązku utrzymywania przez nich rodziny w rozumieniu art. 4 ustawy uposażeniowej z dn. 9 października 1923 r. (Dz. U. R. P. poz. 924). (13. XI. 1928 r. L. Rej. 3838/26).

82. Za przewidziane w art. 25 ustawy emerytalnej z d. 11 grudnia 1923 r. uposażenie, przywiązane do tego szczebla grupy, do którego emeryt został zaliczony ostatnio w służbie czynnej, i stanowiące maksymalną granicę przewidzianego w tym artykule uposażenia emerytalnego, należy uważać jedynie uposażenie w służbie czynnej państwowej. (23. V. 1928 r. L. Rej. 3883/26).

83. Przepisy ustaw cywilnych o przedawnieniu nie mają zastosowania do zaopatrzeń, wypłacanych na podstawie ustaw emerytalnych. (15. XII. 1928 r. L. Rej. 1694/27).

84. Przy spłacie niezależnie pobranych uposażeń emerytalnych co do sposobu spłaty ma zastosowanie art. 5 ustawy emerytalnej z dnia 11. XII. 1923 r. (11. XII. 1928 r. L. Rej. 3239/26).

III. Sprawy skarbowe.

A. Cła.

85. Art. 583 rosyjskiej ustawy celnej z 1910 r. (VI t. Zb. Pr. C. R.) nie wyczerpuje wszystkich wypadków unieważnienia licytacji, dokonanej przez urząd celny.

Niezachowanie przez Urząd Celny przepisu art. 567 cytowanej ustawy celnej może spowodować unieważnienie licytacji jeżeli wskutek niezachowania tego przepisu nastąpiła sprzedaż licytacyjna, która w przeciwnym razie byłaby zbędną. (26. X. 1928 r. L. Rej. 3926/26).

86. Strona, która zasięgnęła informacji Biura, utworzonego na zasadzie § 21 Załącznika II do części VI umowy polsko-gdańskiej z dnia 24 października 1921 r. (zatwierdzonej ustawą z dnia 17 grudnia 1921 poz. 139 Dz. U. R. P. z 1922 r.) jest w myśl ustępu 3 § 21 wolna od opłaty różnicy cła za towar, oclony zgodnie z tą informacją, niezależnie od tego, czy Biuro przy udzielaniu informacji przestrzegało przepisu ustępu 2 tegoż paragrafu. (30. XI. 1928 r. L. Rej. 492/26).

B. Należytości i opłaty państwowe.

87. Przepis zamieszczony w ustępie pierwszym art. 19 ustawy z dnia 18 lipca 1924 w przedmiocie zmiany niektórych przepisów o opodatkowaniu spadków i darowizn poz. 699 Dz. U. rozumieć należy w ten sposób, że zawiadomienie podatnika przed dniem 1 lipca 1924 o wymiarze podatku dokonany przez I instancję, jakoteż zawiadomienie takie o wymiarze tymczasowym, uzasadniają już zastosowanie norm obowiązujących do czasu wejścia w życie cytowanej ustawy. (15. XI. 1928 r. L. Rej. 4375/26).

88. W wypadku powiększenia kapitału zakładowego spółki akcyjnej, podlegającego opłacie wedle przepisów rozporządzenia b. Generał Gubernatora Warszawskiego z dnia 19 lipca 1916 poz. 126 i 127 Dz. Rozp., momentem czasowym, decydującym o tem, jakie przepisy w przedmiocie wysokości stopy procentowej opłaty miały zastosowanie, była chwila dojścia do odpowiedniego organu spółki wiadomości o zatwierdzeniu przez władzę państwową wzmiankowanego powiększenia. (16. X. 1928 r. L. Rej. 5267/26).

C. Podatki.

89. W wypadku bezzasadnej odmowy przez plenipotentę płatnika przyjęcia pisma, niema obrazu art. 121 ust. o podatku

dochodowym dz. ust. poz. 411 z r. 1925, jeżeli organ doręczający zamiast pozostawić pismo na miejscu, doręczył je do rąk rządu realności, oznaczonej w adresie płatnika i stanowiącej w części jego własność, (1. X. 1928 r. L. Rej. 4234/26).

90. Postanowienia §§ 43 ustęp 3, oraz 44 i 50 do 54 ustawy popruskiej z dn. 19. VI. 1906 o podatku dochodowym od czasu wejścia w życie ustawy z dn. 3. VIII. 1922 Dz. Ust. poz. 400/26 o N. T. A. straciły moc obowiązującą, a zatem skargi płatników na orzeczenia Komisji Odwoławczej do spraw podatku dochodowego wnosi się do N. T. A. w sposób wskazany w art. 10 ustawy o N. T. A. (29. X. 1928 r. L. Raj. 1336/26).

91. Postanowienia art. 21, 50 i 54 ustawy o podatku dochodowym (Dz. Ust. 411 z 1925 r.) nie wykluczają prostowania zysku bilansowego w odwołaniu, przez dodatkowe zgłoszenie potrącenia na amortyzację za „zużycie” w myśl art. 6 leg. cit. na podstawie prawidłowo sprostowanego zamknięcia rachunkowego. (19. XI. 1928 r. L. Rej. 3660/26).

92. Uskutecznione w bilansie spółki akcyjnej, choćby prawidłowe, odpisy na straty w udziałach w obcym przedsiębiorstwie przemysłowym winny być doliczone do zysku bilansowego spółki, wobec przepisu art. 8 L. 6 ustawy o państwowym podatku dochodowym poz. 411 Dz. Ust. z r. 1925. (30. XI. 1928 r. L. Rej. 4547/26).

93. a) Zarzut nienależytego skonkretyzowania wątpliwości z art. 58 ustawy o pod. dochod. (poz. 411 Dz. Ust. z r. 1925) względnie bezzasadności żądania władzy, wystosowanego do płatnika z powołaniem się na ten przepis ustawy, nie służy płatnikowi, który odnośne wezwanie pozostawił wogóle bez odpowiedzi.

b) Branie stale czynnego udziału w zarządzie przedsiębiorstwa w rozumieniu art. 18 w związku z art. 21 ustępy 1 i 3 ustawy wyżej powołanej jest uwarunkowane określeniem zgóry tak rodzaju i zakresu tego stałego udziału, jak i wymiaru wynagrodzenia za świadczoną pracę, chociażby w wysokości procentowej, jednak ustalonej co najmniej co do należności i warunków wypłaty. (3. XII. 1928 r. L. Rej. 4430/26).

94. Spka z ogr. odpow. powstała w Polsce w ciągu r. 1923, przedtem w Polsce podatku dochodowemu nie podlegająca, opłaca podatek dochodowy na 1924 r. w myśl art. 13 i 76 ustęp 1 od dochodu osiągniętego w 1923 r., a to według skali, podanej w art. 23 ustawy o podatku dochodowym (Dz. Ust. poz.

607 z 1923 r. w związku z ustawą z 10. 1. 1924 Dz. Ust. poz. 110), (5. XII. 1928 r. L. Rej. 5482/26).

95. a) Przedsiębiorstwo bankowe, należące do związku samorządowego, nie podlega podatkowi dochodowemu w myśl art. 5 L. 7 ustawy poz. 607 Dz. Ust. z r. 1923, choćby nawet nie znajdowało się w bezpośredniej administracji związku, lecz było zawiadywane przez odrębną, stworzoną w tym celu osobę prawną.

b) Nie ma istoty czynu z art. 93 powołanej wyżej ustawy, jeśli osoba, nie podlegająca podatkowi dochodowemu, nie zastosuje się do wezwania władzy, żądającej złożenia zeznania o dochodzie na zasadzie art. 49 ustawy. (12. XII. 1928 r. L. Rej. 5050/26).

96. Przy wymiarze państwowego podatku od nieruchomości wzgl. rozstrzygnięciu odwołania na zasadzie rozporządzenia Prezydenta R. P. z dn. 17. VI. 1924 r. dz. ust. poz. 523 w związku z ustawą z dn. 1. IV. 1925 r. dz. ust. poz. 296, władze nie są obowiązane do badania z urzędu, czy co do podstawowego komornego z czerwca 1914 r. nie zachodzą warunki, przewidziane w p. 2 art. 5 ustawy o ochronie lokatorów z dn. 11. IV. 1924 r. dz. ust. poz. 406 lub też czy na rok podatkowy przedmiot podatku nie był wynajęty za komornem umownem w myśl art. 3 p. 1 teże ustawy. (12. IX. 1928 r. L. Rej. 3007/26).

97. Majątek, którego dochody obracane są na utrzymanie osób duchownych, nie jest zwolniony od podatku majątkowego w myśl art. 3 część II punkt d) ustawy z dn. 11 sierpnia 1923 r. poz. 746 Dz. Ust. (24. X. 1928 r. L. Rej. 4404/26).

98. a) W razie uznania wyjaśnienia płatnika za niedostateczne władza wymiarowa może zastosować rygor zaoeczności z art. 39 ustęp 2 ustawy z dn. 11 sierpnia 1923 o podatku majątkowym poz. 746 Dz. Ust. tylko wtedy, jeżeli zarzuty, przedstawione płatnikowi, były konkretne.

b) Jeżeli Komisja Szacunkowa podatku majątkowego zamierza samodzielnie ustalić obrót przedsiębiorstwa w myśl § 7 ustęp 3 rozporządzenia VII Ministra Skarbu z dn. 24 czerwca 1924 poz. 607 Dz. Ust., powinna przedstawić płatnikowi te dane, na podstawie których uznała obrót, ustalony przez komisję do spraw podatku przemysłowego, za nieodpowiadający stosunkom rzeczywistym. (17. X. 1928 r. L. Rej. 4336/26).

99. a) Dla ustalenia zwyczajki kontyngentowej do podatku majątkowego w myśl ustępu 3 i 4 art. 9 i art. 42 ustawy z dn. 11. VIII. 1923 r. Dz. Ust. poz. 746 miarodajna jest wedle art. 8

ustęp 1 p. 2 kategoria świadectwa przemysłowego, przypadającego a nie nabytego, jeśli na pewne przedsiębiorstwo już z samej ustawy i niezależnie od decyzji płatnika przypadało w terminie wykupienia świadectwo przemysłowe innej kategorii, aniżeli faktycznie wykupione.

b) Mnożniki, wskazane dla celów wymiaru podatku majątkowego pod lit. A. I. § 14 rozporządź. II Minist. Sk. z 15. XI. 1923 Dz. Ust. poz. 996, miarodajne są również dla przewalutowania sumy markowej, otrzymanej z dokonanego na zasadzie lit. B) tegoż § 14 przeliczenia pierwotnej ceny nabycia przedmiotów majątkowych, wyrażonej w obcej walucie. (18. X. 1928 r. L. Rej. 3575/26).

100. Wartość nieruchomości czynszowej, stanowiącej własność przedsiębiorstwa bankowego, prowadzącego prawidłowe księgi handlowe, i ujawnionej w bilansie, ustala się do wymiaru podatku majątkowego w myśl zasad podanych w art. 8 ustęp 2 lit. b. ustawy z dnia 11. VIII. 1923 r. Dz. Ust. poz. 746 i § 14 rozp. II Min. Sk. z dn. 15. XI. 1923 r. dz. u. poz. 996. (22. X. 1928 r. L. Rej. 3951/26).

101. Do wymiaru podatku majątkowego wartość nieruchomości, wykazanej w bilansie Tow. wzajemnych ubezpieczeń, ustala się w myśl art. 8 ustęp 2 lit. b p. 1 ustawy z dn. 11/8 1923 Dz. Ust. poz. 746 i § 14 rozp. II Min. Sk. z dn. 15/XI. 1923, chociaż nieruchomość tylko częściowo służy na pomieszczenie biura, a przeważnie jest oddana w najem na cele mieszkaniowe. (26. X. 1928 r. L. Rej. 3538/26).

102. a) Nieczynne przedsiębiorstwo przemysłowe, należące do Spółki Akcyjnej, z siedzibą na obszarze b. Królestwa Polskiego, podpada pod postanowienia punktu 3 ustępu 1 art. 8 ustawy o podatku majątkowym.

b) Przepisy § 14 rozporządzenia II Ministra Skarbu z dnia 15 listopada 1923 dz. ust. poz. 996. ma zastosowanie do przedsiębiorstw przemysłowych, prowadzących prawidłowe księgi handlowe, bez względu na kategorię świadectwa przemysłowego. (31. X. 1928 r. L. Rej. 4513/26).

103. Procenty zwwyżki wzgl. niżki podatku majątkowego, ustalone przez Ministra Skarbu na zasadzie art. 9 ustępy 3 i 4 ustawy o podatku majątkowym z dn. 11. VIII. 1923 Dz. Ust. poz. 746 są w myśl art. 42 wiążące, chociażby nie zostały ogłoszone drogą rozporządzenia w Dzienniku Ustaw. (31. X. 1928 r. L. Rej. 4035/26).

104. Budynek fabryczny z urządzeniem technicznym, wy-

dzierżawiony osobie trzeciej, nie stanowi u właściciela tej nieruchomości majątku kategorii drugiej, określonej pod p. 2 ustęp 1 art. 8 ustawy z 11. VIII. 1923 Dz. Ust. poz. 746 o podatku majątk., lecz majątek kategorii trzeciej (art. 8. ustęp 1 p. 3). (14. XI. 1928 r. L. Rej. 4400/26).

105. Wskazanie w wezwaniu płatnika do wyjaśnień (art. 37 i 39 ustawy z 11. VIII. 1923 o podatku majątkowym Dz. Ust. Nr. 94 poz. 746) na normy rozporządzenia II Min. Skarbu z dn. 15. XI. 1923 Dz. Ust. poz. 996 co do zaliczenia gruntów do poszczególnych klas dobroci nie uwalnia władz wymiarowych (I i II inst.) od obowiązku zbadania konkretnych zarzutów i dowodów płatnika, zgłoszonych w celu uzasadnienia odmiennej klasyfikacji. (5. XI. 1928 r. L. Rej. 4462/26).

106. Posiadacz nieruchomości, położonej w Berlinie, nabytej i objętej w posiadanie przed dniem 1. VII. 1923 r. nie może domagać się wyłączenia wartości tej nieruchomości u z podstaw wymiaru podatku majątkowego (art. 5 ustawy z dn. 11. VII. 1923 r. Dz. Ust. poz. 746), z tego jedynie powodu, że do tego dnia jeszcze nie nastąpiło hipoteczne przewłaszczenie. (14. XI. 1928 r. L. Rej. 4226/26).

107. Spółka z o. o., istniejąca na zasadzie austriackiej ustawy z 6 marca 1906 Dz. P. P. Nr. 58, nie podpada pod postanowienia art. 8 b) ustawy z 11 sierpnia 1923 poz. 746 Dz. Ust. o podatku majątkowym, jeśli nie będąc przedsiębiorstwem przemysłowym lub handlowym, prowadzi wyłącznie czynności, nie będące handlowymi w rozumieniu austriackiego kodeksu handlowego. (16. XI. 1928 r. L. Rej. 4477/26).

108. Bilety skarbowe, wypuszczone na podstawie ustawy z 30 kwietnia 1920 poz. 218 Dz. Ust. należą do polskich pożyczek państwowych, zwolnionych od podatku majątkowego w myśl punktu c) ust. II. art. 3 ustawy o podatku majątkowym z 11 sierpnia 1923 poz. 746 Dz. Ust. (23. XI. 1928 r. L. Rej. 4712/26).

109. Wadliwości postępowania wymiarowego, podlegającej na nieprzedstawieniu płatnikowi wątpliwości w myśl art. 37 i 39 ustęp 2 ustawy o podatku majątkowym z 11/8 1923 Dz. Ust. poz. 746 nie usuwa protokół, spisany z płatnikiem z mocy art. 47 ustawy, z którego nie wynika osnowa żądanych wyjaśnień i konkretnych zarzutów władzy oraz okoliczność żądania wyjaśnień na zasadzie powołanego przepisu ustawy. (26. XI. 1928 r. L. Rej. 4487/26).

110. § 13 rozporz. II Ministra Skarbu z dnia 15. XI. 1923 Dz. Ust. poz. 996, wydanego w wykonaniu art. 8 ustawy z dn. 11. VIII. 1923 (Dz. Ust. poz. 746) o podatku majątkowym, nie odnosi się do budynków zagranicznych. (26. XI. 1928 r. L. Rej. 4599/26).

111. a) Do gruntów pod lasem mają zastosowanie zwyczajki względnie zniżki wartości, unormowane w §§ 9 i 10 rozporządzenia II Ministra Skarbu z 15 listopada 1923 poz. 996 Dz. Ust. do ustawy z 11 sierpnia 1923 poz. 746 Dz. Ust. o podatku majątkowym.

b) Budynki przemysłowe, wydierżawione przez właściciela, nie prowadzącego prawidłowych ksiąg handlowych, osobom trzecim, podlegają oszacowaniu u właściciela na zasadach § 13 ustęp 4 powołanego wyżej rozporządzenia II. (28. XI. 1928 r. L. Rej. 4471/26).

112. Tak w myśl § 9 jak i § 10 rozp. II Min. Sk. z dn. 15 listopada 1923 r. (Dz. Ust. poz. 996) do Ustawy o podatku majątkowym (poz. 746 Dz. Ust. z roku 1923), zwyczajki oblicza się od wartości posiadłości gruntowej, podwyższonej już o zwyczajki wynikające z § 8 względnie także z § 9 rozporządzenia. (3. XII. 1928 r. L. Rej. 3997/26).

113. W wypadku ustalenia wartości przedsiębiorstwa przemysłowego, nieprowadzącego prawidłowych ksiąg handlowych, na podstawie obrotu samodzielnie obliczonego, zamiast obrotu przyjętego za podstawę wymiaru podatku przemysłowego w myśl ustępu 3 § 7 rozp. VII. Min. Sk. z 24/6 1924 Dz. Ust. poz. 607, akta winny ujawnić zebrane dane, oraz opinie przynajmniej dwóch członków właściwej Komisji do spr. pod. przemysł. a to pod rygorem wadliwości postępowania. (4. XII. 1928 r. L. Rej. 5318/26).

114. Oparcie decyzji odwoławczej na okoliczności faktycznej, co do której nie zachowano wymogów art. 39 i 47 ustawy o podatku majątkowym (11 sierpnia 1923 r. Dz. Ust. poz. 746) powoduje wadliwość postępowania (art. 48 ust. 3 ustawy). (4. XII. 1928 r. L. Rej. 5472/26).

115. a) Podatek przemysłowy, przypadający od obrotu za I półr. 1923 w myśl ustawy z dn. 14. V. 1923 Dz. Ust. poz. 412, wykazany w pasywach bilansu, sporządzonego na dzień 1. VII. 1923, podpada pod pojęcie długów i ciężarów w myśl art. 5 ustawy o podatku majątk. z 11. VIII. 1923 Dz. Ust. poz. 746 przy ustaleniu wartości majątku przedsiębiorstwa, prowadzącego

prawidłowe księgi handlowe, do którego mają zastosowanie przepisy ustępu 1 art. 56 ustawy z 14. V. 1923 r.

b) Do rozstrzygnięcia odwołania od decyzji Izby Skarbowej, wydanej z mocy art. 52 ustawy o pod. majątk. z dn. 11. VIII. 1923 Dz. Ust. poz. 746, właściwe jest Ministerstwo Skarbu, nie zaś Komisja Odwoławcza. (5. XII. 1928 r. L. Rej. 4901/26).

116. Okoliczność, że w czasie wymiaru pod. majątk. przesterzeń leśna nie była obłożona daniną lasową, nie uprawnia do pominięcia wniosku o zastosowanie art. 3 część I. p. 5 ustawy z 11. VIII. 1923 Dz. Ust. Nr. 94 poz. 746, zgłoszonego w odwołaniu z powołaniem się na późniejszy wymiar daniny lasowej. (17. XII. 1928 r. L. Rej. 4933/26).

117. a) Dług spółki z ogr. odpow., z siedzibą w Małopolsce do Spółki z ogr. odpow., z siedzibą w Austrii, których odrębną osobowość prawną władze wymiarowe uznały, podpada przy wymiarze podatku majątkowego dla spółki polskiej pod pojęcie długów i ciężarów, zmniejszających majątek tejże spółki w myśl art. 5 ustawy z 11. VIII. 1923 Dz. Ust. Nr. 94 poz. 746.

b) Jeżeli N. T. A. uznał za uzasadnione zastosowanie w art. 48 ustęp 3 w związku z art. 39 ustęp 2 ustawy z 11. VIII. 1923 Dz. Ust. Nr. 94 poz. 746, to pomija on zarzuty skargi, skierowane przeciw ustaleniom faktycznym władzy, pokrytym powołanym przepisem art. 39 ust. 2. (19. XII. 1928 r. L. Rej. 4275/26).

118. Jeżeli w statucie Towarzystwa akcyjnego, posiadającego zakłady przemysłowe na obszarze b. Król. Kongres. podano miejscowość, w Polsce położoną, jako prawną siedzibę Towarzystwa, to podpada ono pod przepis art. 2 p. 4 lit. a) ustawy o pod. majątk. z 11/8 1923 Dz. Ust. Nr. 94 poz. 746, bez względu na miejsce w którym zarząd faktycznie się znajduje. (2. I. 1929 r. L. Rej. 5037/26).

119. Zysk monopolowy, pobierany w formie opasek (banderoli) od fabryki wyrobów tytoniowych na ziemiach b. dzielnicy pruskiej na zasadzie i w myśl ustawy o monopolu tytoniowym z d. 1 VI. 1922, Dz. Ust. Nr. 47, poz. 409 oraz rozporządzeń ministerjalnych z 19. VII. i 29 X. 1922 Dz. Ust. Nr. 63 poz. 566 i Nr. 100 poz. 916 stanowi część składową obrotu podatkowego fabryki, o ile chodzi o państw. podatek przemysłowy, przypadający od obrotu w myśl art. 5 p. 8 ustawy z dnia 14. V. 1923 Dz. Ust. Nr. 58 poz. 412. (10. X. 1928 r. L. Rej. 3764/26).

120. Pomorskie Stowarzyszenie ubezpieczeń od ognia w Toruniu nie podlega podatkowi przemysłowemu w myśl art. 1 Ust. z 14 maja 1923 poz. 412 jako instytucja prawa publicznego. (17. X. 1928 r. L. Rej. 1341/26).

121. Brak danych przepisanych w p. 5 i 7 art. 53 ustawy z dn. 15 lipca 1925 poz. 550 Dz. Ust., nie pozbawia pisma cech zeznania według ustanowionego wzoru (art. 52 ustawy), o ile chodzi o zeznanie o obrocie samodzielnego wolnego zajęcia zawodowego. (24. X. 1928 r. L. Rej. 348/28).

122. Podatek od węgla, pobierany na podstawie ustawy niem. z 8 kwietnia 1917 (Dz. Ust. Rz. Niem. str. 340) od producenta, nie może być potrącany od przychodu brutto kopalni przy ustalaniu obrotu na zasadzie art. 5 p. 8 ustawy z 14 maja 1923 poz. 412 Dz. Ust. (7. XI. 1928 r. L. Rej. 3196/26).

123. Przerób, dokonany z materiałów, dostarczonych przez Centralę spółki zagranicznej jej oddziałowi krajowemu, nie podpada pod p. 9 art. 5 ustawy z dnia 14 maja 1923 r. o państwowym podatku przemysłowym poz. 412 Dz. Ust., jeśli materiały te nie mogą być uznane za cudze także w stosunku do Centrali. (12. XI. 1928 r. L. Rej. 2075/26).

124. Art. 84 ustęp 1 ustawy o państw. podatku przemysłowym z 14 maja 1923 poz. 412 Dz. Ust. ma na myśli jedynie takie później ujawnione okoliczności, które zmieniają znany pierwotnie władzy stan faktyczny sprawy tak istotnie, że powodują w konsekwencji zmianę poprzedniej oceny prawnej tego stanu faktycznego odnośnie do rozciągłości obowiązku podatkowego. (23. XI. 1928 r. L. Rej. 5223/26).

125. Wezwanie z art. 56 ust. o pp. z dn. 15/VII 1925, nie rodzi poza obowiązkiem opłaty kar za zwłokę od nieuiszczonych w terminie zaliczek podatkowych po prawidłowym ustaleniu obowiązku podatkowego żadnych innych konsekwencji prawnych, a zatem jako kwestja incydentalna nie podlega zażalenie w toku instancji. (12. XII. 1928 r. L. Rej. 4778/26).

126. Rozporządzenie Rady Ministrów z 21 grudnia 1922 poz. 1054 Dz. Ust. w sprawie podwyższenia podatku od zużycia olejów mineralnych na obszarze Rzeczypospolitej nie wykracza poza ramy delegacji ustawowej, zawartej w ustawie z 10 maja 1921 poz. 248 Dz. Ust. (11. XII. 1928 r. L. Rej. 3101/26).

D. Podatki i opłaty samorządowe.

127. W rozumieniu art. 19 ustawy z 14/4 1924 Dz. U. Śl. poz. 47 każdy samochód osobowy, który służy do użytku posiadacza jako środek lokomocji, bez względu na rodzaj wzgl.

cel przejazdów jest przedmiotem zbytku, którego posiadanie może być na rzecz związków komunalnych opodatkowane. (7. IX. 1928 r. L. Rej. 5023/26).

128. Postanowienie § 2 statutu podatkowego gminy m. Mysłowic z dn. 26/6 124 w brzmieniu ustalonym uchwałą z 23/9 1924, przewidujące przy wymiarze podatku od przyrostu wartości nieruchomości urzędowe oszacowanie wartości sprzedanej nieruchomości w miejsce umownej ceny sprzedaży o ile ta jest niższą od zwyczajnej wartości nie sprzeciwia się ani ustawie ani istocie podatku od przyrostu wartości. (5. X. 1928 r. L. Rej. 5024/26).

129. Grunty nieużytkowe, nie podlegają obowiązkowi opłaty państwowego podatku gruntowego, nie mogą być obciążane specjalną opłatą drogową, o ile przez budowę dróg, mostów i t. d. nie zmieniłyby swego dotychczasowego charakteru, stając się gruntami użytkowymi. (11. X. 1928 r. L. Rej. 3643/26).

130. Miejski podatek od lokali uiszcza główny lokator, nie zaś osoby faktycznie zajmujące dany lokal (art. 24 ust. 1 ustawy z dnia 17. XII. 1921 r. poz. 6 (22 Dz. Ust)). (11. X. 1928 r. L. Rej. 1375/26).

131. Austr. ustawa z dnia 18 marca 1878 Dz. u. p. Nr. 31 nie ma zastosowania do tych wypadków, w których w toku instancji orzeczono prawomocnie o nieistnieniu obowiązku uiszczenia podatku komunalnego do państwowego podatku od spirytusu w ramach ustawy z 11 sierpnia 1923 Dz. U. poz. 747 o tymcz. ureg. fin. kom. (8. XI. 1928 r. L. Rej. 1930/26).

132. W razie nieuiszczenia przez gminę miejską prawomocnie nałożonego podatku przemysłowego od przedsiębiorstwa miejskiego, dotycząca władza skarbowa ma prawo dokonać potrącenia tej należności z sum, przypadających teź gminie do wypłaty przez Skarb Państwa. (3. XII. 1928 r. L. Rej. 2725/26).

IV. Obywatelstwo.

133. Nieobecność na obszarze byłej Litwy Środkowej od okresu wojny światowej do r. 1922 sama przez się nie wyklucza jeszcze możliwości nabycia obywatelstwa polskiego na zasadzie rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 sierpnia 1922 (Dz. U. R. P. p. 565) w łączności z art. 1. p. 3 dekretu Nr. 56 Naczelnego Dowódcy Wojsk Litwy Środkowej z dnia 7 stycznia 1921 (Dziennik Urzędowy Tymczasowej Komisji Rządzącej w Wilnie Nr. 4). (14. XI. 1928 r. L. Rej. 4894/26).

V. Sprawy rolne.

134. W kwestjach ustalenia starego stanu posiadania przy scalaniu gruntów tok instancji administracyjnych kończy się w myśl punktu b) art. 25 ust. z 31 lipca 1923 poz. 718 Dz. Ust. na orzeczeniu Okręgowej Komisji Ziemskiej i stan ten nie może już być w dalszem postępowaniu scaleniowem przez Główną Komisję Ziemską zaskarżony. (15. XI. 1928 r. L. Rej. 93/27).

135. Zgoda uczestnika scalenia na włączenie do obszaru scalenia gruntów, określonych w art. 3 ustawy o scalaniu gruntów — poz. 718 Dz. Ust. 1923, nie może być przezeń cofnięta bez zgody wszystkich uczestników scalenia. (10. XII. 1928 r. L. Rej. 256/27).

136. Postanowienie art. 61 p. 1 ustawy o wykonaniu reformy rolnej z 28. XII. 1925 Dz. Ust. poz. 1 z 1926, iż orzeczenia okręgowych urzędów ziemskich w zakresie wyznaczania nabywców są ostateczne, nie ma zastosowania przy nadawaniu osad rentowych, utworzonych przez b. pruską Komisję Kolonizacyjną. (20. IX. 1928 r. L. Rej. 580/27).

137. Fakt, że nabywca nieruchomości pozbył bezpośrednio przedtem inną nieruchomość, nie stanowi sam przez się dostatecznej podstawy do zastosowania p. 1 § 3 obwieszczenia niem. Rady Związkowej z dn. 15. III. 1918 r. niem. Dz. Pr. str. 123. (5. XI. 1928 r. L. Rej. 4030/27).

138. Wyłączenie majątków, wymienionych w p. c) uchwały polsko-niemieckiej Komisji Granicznej z 2. 9. 1920, ogłoszonej wraz z Konwencją polsko-niemiecką w sprawie uregulowania stosunków Granicznych pod poz. 470 Dz. Ust. z 1927 z likwidacji na podstawie Traktatu Wersalskiego, nie stoi na przeszkodzie zastosowaniu do tychże majątków ustawy o wykonaniu reformy rolnej z 28. I. 1925 poz. 1 Dz. Ust. z 1926 r. (9. X. 1928 r. L. Rej. 1520/28).

139. Postanowienie art. 6 p. 2 ustawy o wykonaniu reformy rolnej z 28. 12. 1925 poz. 1 Dz. Ust. z 1926, stanowiące o działach spowodowanych wypadkiem śmierci, zaszytym przed 14. 9. 1919, ma zastosowanie jedynie wówczas, gdy działy zostały przeprowadzone nietylko fizycznie, lecz także i prawnie t. z. gdy m. i. zostały ujawnione w księgach gruntowych. (9. XI. 1928 r. L. Rej. 1549/28).

140. Ogłoszenie wykazu imiennego, przewidziane w art. 19 p. 1 ustawy o wykonaniu reformy rolnej z 28. 12. 1925 poz. 1 Dz. Ust. z 1926 r., zastępuje doręczenie właścicielom poszczególnych majątków, wymienionych w tym wykazie odpo-

wiedniego oddzielnego zawiadomienia. (24. XI. 1928 r. L. Rej. 2993/28).

141. Między osobami, wyliczonymi w art. 53 ust. o wyk. ref. rolnej z 28 grudnia 1925 poz. 1/26 Dz. Ust. pod lit. a do e), nie istnieje żadna kolejność i wybór kandydatów na nabycie parcelowanej ziemi z pośród tych osób, pozostawiony jest swobodnemu uznaniu władzy, z jedynym ograniczeniem, wynikającym z ustępu ostatniego tego artykułu. Uwzględnienie jednak kandydata nie należącego do żadnej z powyższych kategorii, z pominięciem osób w artykule tym wyliczonych, dopuszczalne jest tylko w wypadku, gdy kandydat taki wykazuje wyższe kwalifikacje zawodowe i gospodarcze. (12. XI. 1928 r. L. Rej. 5308/26).

142. W sprawie dotyczących likwidacji majątków rolnych dla ważności posiedzenia Komitetu Likwidacyjnego wystarcza obecność delegata jednego z dwóch Ministrów, a mianowicie Ministra Rolnictwa i Dóbr Państwowych lub Ministra Reform Rolnych. (3. XII. 1928 r. L. Rej. 1194/27).

143. Nieruchomości ziemskie, stanowiące własność Państwa, nie są wyjęte z pod działania ustawy uwłaszczeniowej z 20. 6. 1924 poz. 617 Dz. Ust. (19. X. 1928 r. L. Rej. 516/27).

VI. Sprawy przemysłowe.

144. O ile w istniejących i przez władzę na zasadzie §§ 25 i 26 austr. ustawy przem. zatwierdzonych zakładach przemysłowych, występują z biegiem czasu wady i braki, zagrażające bezpieczeństwu publicznemu, lub naruszające prawa sąsiadów, wynikające z przepisów prawa publicznego, może władza czy to na skutek skargi zainteresowanych sąsiadów, czy to z urzędu żądać usunięcia tych braków a nawet wstrzymać wykonanie przedsiębiorstwa. (18. X. 1928 r. L. Rej. 1051/26).

145. Do wykonywania czynności miejscowo-policyjnych, wypływających z postanowień niem. ustawy przemysłowej, powołany jest w m. Tarnowskie Góry, burmistrz jako miejscowa władza policyjna, nie zaś Komisarjat Śląskiej Policji Wojewódzkiej. (10. X. 1928 r. L. Rej. 1482/26).

146. a) Utrata koncesji szynkarskiej, przewidziana w art. 8 ustęp 3 ustawy z 23. 4. 1920 Dz. Ust. 299/1922 uzależniona jest jedynie od dwukrotnego przekroczenia przepisów tej ustawy, nie zaś od dwukrotnego ukarania za te przekroczenia.

b) W postępowaniu sporno-administracyjnym nie ma prze-

pisu prawnego, któryby zabraniał Sądowi Administracyjnemu doręczania wezwań wyroków itd. bezpośrednio stronie w wypadku gdy jest ona zastąpiona przez pełnomocnika procesowego. (17. X. 1928 r. L. Rej. 4911/26).

147. O ile z wydanem na zasadzie austr. ust. przem. orzeczeniem, skazującym na grzywnę wzgl. areszt za nieprawne wykonywanie przemysłu rękodzielniczego, łączy się zakaz wykonywania tego przemysłu, to zakaz ten, jako pozostający w integralnej łączności z orzeczeniem karnym, nie podlega rozpatrzeniu przez N. T. A. (15. XI. 1928 r. L. Rej. 2311/26).

VII. Sprawy samorządowe.

148. W dziedzinie administracji samorządowej w b. Galicji niema przepisu prawnego, że dzień nadania na pocztę środka prawnego ma być uważany za dzień jego wniesienia. (4. X. 1928 r. L. Rej. 1475/26).

149. Stosunki służbowe urzędników i sług gminy m. Bielska mają być oceniane w myśl zasad jakie rada gminna wedle swego swobodnego uznania ustali, nie zaś według postanowień prawa publicznego, jakie np. regulują stosunek służbowy urzędników państwowych a jakie dla funkcjonariuszy komunalnych dotąd wydane nie zostały. (4. X. 1928 r. L. Rej. 1570/26).

150. Przewidziany w art. 69 ustawy o tymczasowym uregulowaniu finansów komunalnych z dnia 11 sierpnia 1923 r. Dz. Ust. poz. 747 obowiązek zapewnienia związkom komunalnym dostatecznych źródeł dochodów na pokrycie „nowych zadań”, nie odnosi się do wypływającego z art. 3 ustawy z dnia 25 lipca 1919 r. Dz. Pr. poz. 363 obowiązku pokrycia przez dany związek komunalny różnicy, jaka powstała pomiędzy kwotą wynikającą z ustawy skarbowej na rok 1924, a rzeczywistymi wydatkami na policję państwową w roku 1924, mimo, że sam obowiązek pokrywania przez Związki Komunalne 1/4 części wszelkich kosztów utrzymania policji został z dniem 1 stycznia 1925 r., przez ustawę z dnia 22 lipca 1925 r. Dz. Ust. poz. 565, zniesiony. (18. X. 1928 r. L. Rej. 1135/26).

151. a) O ważności wyborów do reprezentacji gminnej na terytorjum Górnośląskiej części Województwa Śląskiego a zatem również o ważności wyborów naczelnika gminy, rozstrzyga w pierwszym rzędzie rada gminna, której uchwała może być według § 28 ustawy o właściwości z dnia 1 sierpnia

1883 zaskarżona w drodze postępowania sporno-administracyjnego do Wydziału powiatowego.

b) Przeciwko zatwierdzeniu wyboru naczelnika gminy przez starostę na zasadzie § 84 ord. dla gmin wiejskich nie przysługuje żaden środek prawny. (15. XI. 1928 r. L. Rej. 2111/26).

VIII. Sprawy wyznaniowe i szkolne.

152. Roszczenia rabinów na terenie b. Królestwa Kongresowego o uposażenie nie mają wedle postanowień rozporządzenia b. generał-gubernatora Warszawskiego z dn. 1 listopada 1916 r. w brzmieniu dekretu z dn. 7 lutego 1919 poz. 175 Dz. P. charakteru publiczno-prawnego. (22. IX. 1928 r. L. Rej. 2071/27).

153. W sprawach zapisu do izraelickich ksiąg metrykalnych na obszarze byłej Galicji nie można odmówić legitymacji do wnoszenia środków prawnych wdowie i ślubnym dzieciom odnośnie do zapisu, dotyczącego ślubnego pochodzenia przyrodniego rodzeństwa. (7. XI. 1928 r. L. Rej. 247/26).

154. a) Wydane na zasadzie przepisów krajowych ustaw galicyjskich, orzeczenia byłej galic. Rady szkolnej krajowej, dotyczące, organizacji względnie reorganizacji szkół ludowych w poszczególnych gminach i nakładające z tego tytułu na gminy te odpowiednie ciężary, straciły moc obowiązującą z chwilą uchylecia przepisów ustawowych, które były ich podstawą prawną.

b) Wyrażone w art. 1 ustawy z dnia 17 lutego 1922 o budowie publicznych szkół powszechnych poz. 144 Dz. Ust., obowiązek gminy dostarczania odpowiedniego pomieszczenia nauczycielom tych szkół, nie jest ograniczony do nauczycieli ustanowionych przy szkołach, zakładanych dopiero na zasadzie przepisów ustawy z dnia 17 lutego 1922 poz. 143 Dz. Ust., ani do wypadków, w których wnoszone mają być nowe budowle; obowiązek ten jednak, w związku z przepisami, normującymi świadczenia szkolne osobowe, a w szczególności uposażenie nauczycieli, nie mieści w sobie ciężaru dostarczania pomieszczenia bezpłatnego. (19. X. 1928 r. L. Rej. 4327/26).

IX. Ubezpieczenia.

155. W razie potrzeby leczenia szpitalnego Kasa Chorych obowiązana jest do pokrycia kosztów leczenia i utrzymania w szpitalu także w wypadkach, gdy danej osobie nie przysłu-

guje zasiłek pieniężny na wypadek choroby (art. 23 ustęp 1 i art. 28 ustawy z 19 maja 1920 r. Dz. Ust. poz. 272). (30. XI. 1928 r. L. Rej. 3220/26).

156. Dostosowanie uposażenia pracowników komunalnych gminy m. Wadowice do uposażenia funkcjonariuszów państwowych na zasadzie Rozporządzenia Prez. Rzplitej z dnia 30. 12. 1924 dz. ust. Nr. 118 poz. 1073 jest bez wpływu na obowiązek ubezpieczenia tych funkcjonariuszów na wypadek choroby na zasadzie art. 3 ust. 4 ust. z 19. V. 1920 Dz. Ust. poz. 272. (7. XI. 1928 r. L. Rej. 4379/26).

157. Doraźna pomoc nieletniego syna w przedsiębiorstwie ojca oparta na zwykłym stosunku rodzinnym, nie podpada pod pojęcie zajęcia wzgl. zatrudnienia w rozumieniu ustawy o ubezpieczeniu od wypadków. (28. XII. 1928 r. L. Rej. 1554/27).

X. Sprawy inwalidzkie.

158. Wojskowy, który złamał nogę w budynku wojskowym, schodząc ze schodów dla własnej potrzeby, z powodu powyższego uszkodzenia zdrowia nie może być uznany za inwalidę wojennego w rozumieniu art. 2 ustawy z 18. III. 1921 Dz. Ust. poz. 195 i Rozp. Wykon. z 10. 1. 1923 Dz. Ust. poz. 132. (30. XI. 1925 r. L. Rej. 393/24)

159. a) Inwalidzkie Komisje Odwoławcze w myśl ustawy inwalidzkiej z d. 18 maja 1921 r. Dz. U. R. P. poz. 195 i §§ 4 i 95 rozporządzenia z dn. 10 stycznia 1923 r. Dz. U. R. P. poz. 132 mają prawo swobodnej oceny znajdujących się w sprawie dowodów z tem jednak zastrzeżeniem, że orzeczenia tych Komisji nie mogą być ani dowolne ani sprzeczne ze stanem faktycznym, wynikającym z akt.

b) Przy rozpatrzeniu orzeczenia o zaopatrzenie inwalidzkie określenie stanu zdrowia skarżącego i przyczyn, które ten stan spowodowały, o ile przytem władza pozwana nie naruszyła przepisów prawnych, dotyczy faktycznej strony sprawy i w myśl art. 1 ustawy z d. 3 sierpnia 1922 Dz. Ust. poz. 600 nie ulega rewizji N. T. A.

c) W myśl art. 56 ustawy inwalidzkiej z dn. 18 marca 1921 r. Dz. Ust. poz. 195 władze wojskowe mają prawo przeprowadzać rewizję wypłacanych dotąd rent inwalidzkich, przyznanych na podstawie uchylonych przez tę ustawę przepisów b. państw. zaborczych. (21. I. 1927 r. L. Rej. 3397/25).

160. W myśl ustępu 3 art. 7 ustawy z dnia 18. III. 1921 Dz. Ust. poz. 195 oraz rozp. wyk. z dn. 10. 1. 1923 Dz. Ust. poz. 132

ustalenia stopnia utraty zdolności zarobkowej jako dotyczącym kwestji o charakterze specyficznie lekarskim należy do zakresu swobodnej oceny Komisji wojskowo-lekarskich. (21. III. 1927 r. L. Rej. 1293/25).

161. Rejestracje tak zwane francuskie dokonane przed wejściem w życie ustawy z dn. 18 marca 1921 roku (Dz. Ust. p. 195) o zaopatrzeniu inwalidów wojennych i ich rodzin — na podstawie przepisów Rozporządzenia Prezydenta Ministrów i Ministra Spraw Zagranicznych z dn. 25 listopada 1920 (Monitor Polski Nr. 271) są wystarczające, o ile chodzi o zachowanie terminu przewidzianego w art. 24 powołanej wyżej ustawy z dn. 18. III. 1921 roku. (13. VI. 1927 r. L. Rej. 3816/25).

162. a) Nie jest zgodny z art. 20 ustawy inwalidzkiej z dn. 18. III. 1921 poz. 195 Dz. Ust. przepis § 126 pkt. e. 2 rozporządzenia wykonawczego z dnia 10 stycznia 1923 r. poz. 132 Dz. Ust. uzależniający przyznanie rodzicom zaopatrzenia inwalidzkiego od złożenia świadectwa lekarza powiatowego, stwierdzającego ich zupełną niezdolność do zarobkowania (100%).

b) Przepis art. 3 pkt. e ustawy z dnia 18 marca 1921 r. poz. 195 Dz. Ust. nadający „rodzicom” prawo do zaopatrzenia inwalidzkiego, ma zastosowanie do matki nieślubnej. (2. VI. 1927 r. L. Rej. 2565/25).

163. § 104 rozporządzenia Ministra Spraw Wojskowych, Skarbu oraz Pracy i Opieki Społecznej z dn. 10 stycznia 1923 r. poz. 132 Dz. Ust., nadający Inwalidzkim Komisjom Odwoławczym również charakter instancji nadzorczych w stosunku do Komisji wojskowo-lekarskich, nie jest sprzeczny z ustawą inwalidzką z d. 18 marca 1921 r. poz. 195 Dz. Ust. (6. X. 1927 r. L. Rej. 1971/25).

164. Termin jednoroczny, określający w ust. 1 art. 24 ustawy z 18 marca 1921 poz. 195 Dz. Ust. obowiązuje i tych uprawnionych do zaopatrzenia inwalidzkiego, którzy opuścili służbę wojskową przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy, a bieg tegoż terminu poczyna się dla nich z dniem jej wejścia w życie. (14. IX. 1928 r. L. Rej. 5031/26).

XI. Sprawy wodne.

165. Art. 64 ustawy wodnej z 19. IX. 1922 Dz. Ust. poz. 936 nie daje osobom interesowanym subiektywnego prawa skutecznego domagania się od władzy wodnej cofnięcia zezwolenia prawno-wodnego. (9. XI. 1928 r. L. Rej. 2561/26).

XII. Zawody wolne.

166. Używanie tytułu Dra medycyny dent, uzyskanego po wejściu w życie ustawy z 13. VII. 1920 Dz. Ust. poz. 494 na uniwersytecie zagranicznym, jest przed nostryfikacją tego tytułu w Państwie Polskiem nie dopuszczalne. (19. X. 1928 r. L. Rej. 3454/26).

XIII. Ochrona pracy.

167. a) Terytorjalny zakres działania Nadzwyczajnej Komisji Rozjemczej do załatwiania zatargów zbiorowych między pracodawcami i pracownikami rolnymi może obejmować więcej niż jeden powiat.

b) Dokładne oznaczenie terenu działania wymienionej Nadzwyczajnej Komisji Rozjemczej należy do uznania Ministra Pracy i Opieki Społecznej, który go określa zależnie od terytorjalnej rozciągłości danego zatargu. (26. X. 1928 r. L. Rej. 5370/26).

B. Inne sprawy sądowe

Dwa fragmenty nadzoru w sądownictwie na tle prawa o ustr. sąd. powsz.

Nadzorowi w sądownictwie poświęcone są art. 70—77 prawa o ustr. sąd. powsz. z 6 lutego 1928 r., których dalsze rozwinięcie znalazło wyraz w regulaminie ogólnym z dnia 24 grudnia 1928 r. (§§ 54—64).

W przepisach tych wyraźnie zaznaczone jest rozróżnienie nadzoru w dwóch kierunkach: służbowym i judykacyjnym.

Pomijając narazie pierwszy, zajmę się tutaj niektórymi zagadnieniami z dziedziny nadzoru służbowego.

W nowym ustroju nadzór służbowy, jak to wynika z jego istoty, zaliczony jest do zakresu administracji i zbudowany jest na zasadach hierarchji służbowej, przytem cały ciężar czynności nadzorczych włożony jest na kierowników sądów (art. 70) pod ogólnym kierunkiem ministra sprawiedliwości (art. 71), sądom zaś wyższych instancyj, jako takim, pozostawiona jest rola tylko pomocnicza (art. 75).

Konstrukcja włożenia odpowiedzialności za sprawność działania urzędu na jego kierownika, z istoty celów, do których zmierza wogóle nadzór, niewątpliwie odpowiada swemu przeznaczeniu i może dać wyniki dodatnie.

Wszakże pamiętać należy, że sądy nie mogą być stawiane na równi z innymi urzędami, których organizacja i czynności skoordynowane są z potrzebami i zadaniami władzy wykonawczej, w ścisłym znaczeniu tego wyrazu. Sądy, jako powołane do wymierzania sprawiedliwości, z natury rzeczy muszą być zabezpieczone od wszelkiego nacisku, pochodzącego od czynników administracyjnych, jakimi są w zakresie nadzoru kierownicy. Z drugiej jednak strony nie powinny i nie mogą pod grozą upadku pozostawać bez kontroli służbowej. Kontrola instancyjna pod tym względem nie prowadzi do celu, gdyż jest zbyt słaba i zbyt dorywcza i przypadkowa. Wyższe instancje w pierwszym rzędzie zaabsor-

bowane są badaniem zagadnień, związanych z rozstrzygnięciem sporu między stronami w procesie. Mniej się interesują kwestją należytego wykonywania obowiązków przez poszczególnych sędziów. Nadto odpowiedzialność wyższej instancji sądowej, jako ciała zbiorowego, za wyniki nadzoru w istocie nie jest żadną odpowiedzialnością i sprowadza się prawie do zera.

System więc, przyjęty w ustawie ustrojowej, z konieczności musi być uznany za lepszy i skuteczniejszy.

Przy stosowaniu jednak tego systemu w związku ze specjalnymi zadaniami sądów, jako niezawisłego organu, sprawującego funkcje sprawiedliwości, zachodzą specjalne trudności. Powstaje obawa, aby administracyjna władza nadzorcza, korzystając z szerokich uprawnień, nadanych jej ustawą, nie wstąpiła na fałszywą drogę, aby pod postacią nadzoru służbowego nie zechciała swojej działalności rozszerzyć na dziedzinę, leżącą w sferze wyrokowania lub z nią ściśle związaną, aby, wreszcie, w nadmiarze gorliwości nie dążyła do kierowania przekonani sędziowskich na tory jedynie w jej rozumieniu, odpowiednie.

Nie mam tutaj na myśli wywierania przez kierownika wpływu na sąd w celu umyślnego zachwiania jego bezstronności albo w poziomym celu przypodobania się zwierzchności administracyjnej i uzyskania tą drogą pewnych faworów. Od tego rodzaju typów, godnych potępienia i politowania, sądownictwo jest o tyle zabezpieczone, że kierownik sądu, będąc organem administracji sądowej, musi mieć poczucie, iż jest także sędzią, powodującym się wyłącznie nakazowi prawa i słuszności. Od tego niebezpieczeństwa chroni również ustalona praktyka, że kierownicy powoływani są ze środowiska sędziowskiego, w którym atmosfera niezawisłości wyrokowania należycie jest ugruntowana. Nawet gdyby sporadycznie na stanowisku kierowniczem znalazł się człowiek, który pracy w sądach niezawisłych przyglądał się przedtem tylko zdaleka (na co, niestety, ustawa zezwala), to i wówczas trudno przypuścić, aby taki kierownik pozostał długo obcym tej atmosferze.

Obawa więc, aby kierownik kosztem obniżenia własnej godności albo kosztem świadomego podrywania zaufania społeczeństwa do sądów chciał nadużyć swoich uprawnień nadzorczych, jest, jeżeli nie całkowicie wykluczona, to w każdym razie minimalna.

Natomiast obawiać się trzeba z jednej strony wprowadzenia pewnego autokratyzmu kierowników, zbyt ufnych w swoje uzdolnienia, a uposażonych w dużą władzę i pragnących ujawnić ją w każdym kierunku, z drugiej zaś — biernego poddawania się sądu wskazówkom arbitralnego kierownika.

Uregulowanie tej sprawy ustawowo w sposób kompletnie sprecyzowany nastęrczało niewątpliwie duże trudności, dlatego też tekst prawa poprzestaje na ogólnikach. Stwierdza zasadę, że nadzór nie może wkraczać w dziedzinę, w Której, w myśl art. 77 konstytucji, sędziowie są niezawisli (art. 72 § 4). Jednocześnie wszakże upoważnia ogólnikowo osoby, powołane do nadzoru, do żądania wyjaśnień, usuwania oczywistych usterek (art. 72 § 1), a nadto zezwala prezesom uchylać zarządzenia, niezgodne z prawem lub regulaminem (art. *ibid*).

Wglądanie w czynności i usuwanie usterek są to pojęcia, które mogą być interpretowane bardzo szeroko. Nie jest wykluczone, naprzykład, że ten i ów kierownik będzie się uważał za uprawnionego do korygowania motywów wyroku pod pozorem usunięcia oczywistych usterek. Tekst art. 72 § 4 bezwarunkowo zabrania mu tego, gdyż w tych rzeczach wskazana jest wyłącznie droga instancji sądowych, lecz można wątpić, czy litera prawa zdoła powstrzymać autokratycznego kierownika, jeżeli zechce komentować ten przepis inaczej, a zwłaszcza, gdy będzie przekonany, iż on, a nie kto inny, poda najlepszą redakcję motywów. Kontrola nad taką błędną działalnością jest Drawie niemożliwa, gdyż sprostowania motywacji, dokonane przez niego w ciszy gabinetu, zawsze pójdą na rachunek sądu, piśmienna bowiem forma usuwania usterek ustawą nie jest przewidziana, a według postanowień regulaminu (§ 60) nie jest obowiązkowa.

Słusznie więc regulamin, wymieniając zadania kierownika w zakresie nadzoru (§ 54), bliżej charakteryzuje czynności, z nadzorem związane, i przypomina bezpośrednio w temże miejscu normę ustawową, iż dziedzina orzecznictwa sądowego leży poza sferą oddziaływania kierownika.

Nie będzie przesadą, jeżeli zasadę tę przy każdej sposobności podkreślać się będzie z całym naciskiem, przypominając z jednej strony kierownikom o granicach ich uprawnień nadzorczych, z drugiej zaś — sędziom, iż nie mają prawa, a tembardziej obowiązku, poddawać się bezkrytycznie wskazówkom kierowników w omawianej materji.

Drugą nie mniej doniosłą kwestją w zakresie nadzoru jest nadane niektórym organom władzy nadzorczej prawa uchylania „zarządzeń”, niezgodnych z prawem lub regulaminem. Prawo to nadane zostało prezesom sądów okręgowych i apelacyjnych „co do sądów podległych ich nadzorowi”. Z tekstu tego wynika, iż prezes uprawniony jest do uchylenia zarządzenia, wydanego przez sąd, któremu przewodniczy, czyli, inaczej mówiąc, głos prezesa, gdy chodzi o „zarządzenie”, zawsze będzie decydujący, chociażby miał przeciwko sobie głosy wszystkich pozostałych członków zespołu sądowego. Wprowadzony więc jest tutaj czynnik jednoosobowej przewagi. Przewaga ta jednak, o czym trzeba pamiętać, nie zawsze jest bezwzględna, albowiem: 1-mo, prezes ma prawo uchylić zarządzenie lecz nie ma prawa wydać w to miejsce innego zarządzenia, 2-do, nie ma prawa uchylić zarządzenia z przyczyn faktycznych, lecz tylko wówczas, gdy jest ono niezgodne z prawem lub regulaminem i 3-io, może skorzystać ze swoich uprawnień, o ile w ten sposób nie dotknie dziedziny orzecznictwa, czyli, jak to zaznaczono w regulaminie (§ 59), może uchylić zarządzenie, mające charakter administracyjny.

Regulamin dodaje jeszcze (§ 59 ust. 2), że prawo uchylania dotyczy także „wszelkich” zarządzeń, niezgodnych z innymi przepisami porządkowymi. Zdaje się, że w tym punkcie regulamin zbyt rozszerzył treść ustawy i przyjął zbyt ogólnikową terminologię. Pod nazwą przepisów porządkowych mamy całą księgę V nowego kod. post. kar. z 19 marca 1928 r. (art. 195—239), gdzie mieszczą się normy, które mają bardzo luźny związek z nadzorem służbowym, albo go wcale nie mają. Dla przykładu przytoczę art. 214 k. p. k., który terminologicznie należy do przepisów porządkowych: „Przesłanie akt innym władzom, prócz sądowych i prokuratorskich, zależy od uznania sądu”. Gdyby, na przykład, sąd odmówił przesłania akt sądowi polubownemu z uwagi, iż nie jest on władzą sądową, czy prezes mógłby to zarządzenie uchylić, jeżeli byłby innego zdania co do charakteru sądu polubownego. Wydaje się, że ingerencja prezesa w tym przypadku byłaby zupełnie nie na miejscu.

Wogóle udzielenie prezesowi prawa arbitralnego rozstrzyga o zgodności lub niezgodności z prawem zarządzeń sądu wydaje się dość niebezpiecznym eksperymentem ze względu na możliwość nieopatrzego korzystania przez pre-

zesa z rzezonego uprawnienia, i wynikających stąd konfliktów z normami procesowymi. Ostrze tego niebezpieczeństwa poniekąd złagodzone jest nakazami regulaminowymi (§§ 60 i 61), które zobowiązują prezesa: 1) do piśmiennego wymotywowania postanowienia, uchylającego zarządzenie sądu, oraz 2) do niezwłocznego zawiadomienia o tem ministra sprawiedliwości w drodze służbowej z dołączeniem odpisu postanowienia.

Można się spodziewać, że w tych warunkach prezes, będąc pod automatyczną kontrolą, powstrzyma się od lekkomyślnego uchylania zarządzeń sądu i środka tego używać będzie w wyjątkowych tylko wypadkach rażącego przekroczenia prawa. Natomiast w przypadkach, w których prezes będzie działał w myśl z góry otrzymanych od swojej władzy nadzorczej wskazówek, uchylanie zarządzeń sądu faktycznie może być praktykowane bez przytaczania motywów prawnych, gdyż wystarczy powołanie się na otrzymaną wskazówkę. Prowadzić to może do pewnej dowolności zależnie od zapatrywań każdorazowego ministra względnie szefa odnośnego departamentu ministerstwa.

Wacław M i s z e w s k i
Sędzia Sądu Najwyższego.